

NÄKÖKULMIA HARJOITTELUN KEHITTÄMISEEN OPETTAJAOPINNOISSA

Sanna Ahola

Piia Alho

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Elokuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ahola, Sanna; Alho, Piia
Näkökulmia harjoittelun kehittämiseen opettajaopinnoissa

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 41 sivua + 16 liitesivua
Elokuu 2013

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tuoda esiin vuonna 2012 aloittaneiden opettajaopiskelijoiden näkökulmia harjoittelun kehittämiseen Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun (TAOKK) opettajaopinnoissa. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää opettajaopiskelijoiden omia kokemuksia harjoittelusta, ajatuksia harjoittelun toimivuudesta sekä saada kehittämisehdotuksia. Tutkimuksessa selvitettiin niitä tekijöitä, jotka tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa aineistonkeruumenetelmänä oli avoin kyselylomake. Haastattelimme neljää TAOKK:n henkilökunnan jäsentä, jonka pohjalta laadimme avoimen kyselylomakkeen. Avoimen kyselylomakkeen käyttö oli tämän tutkimuksen kannalta paras vaihtoehto. Tutkimuksen kohdejoukko oli suuri ja lisäksi avoin kyselymenetelmä oli tehokkain tapa saada paljon tietoa. Ryhmänopettajat jakoivat kyselylomakkeet opiskelijoilleen ryhmien lähipäivien aikana, jolloin opettajaopiskelijat myös täyttivät kyselylomakkeet. Tutkimusaineisto analysoitiin laadullisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustuloksissa nousivat esiin ne tekijät, jotka opettajaopiskelijat kokivat merkityksellisiksi kehittämiskohteiksi harjoittelukokonaisuudessa. Tekijöinä olivat ammatilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen sekä sosiaalinen tuki. Opettajaopiskelijat toivat aineistossa esiin ammatillisten tavoitteiden näkökulmasta sen, että uuden oppiminen, niin konkreettisista opetuskäytännöistä aina ammattitaidon kehittämiseen esimerkiksi havainnoiden, opetusharjoittelun tai ohjaavan opettajan palautteen keinoin ja lisäksi työkentän laajentaminen verkostoituen on merkityksellistä ammatti-identiteetin saavuttamiseksi. Opettajaopiskelijat halusivat harjoittelulta jotakin, mikä hyödyttää juuri minua, juuri minun elämäntilanteessani. Tutkimusaineistosta ilmeni, että opetusharjoitustuntien pitäisi olla yhtenäisempi kokonaisuus juuri itsensä kehittämisen näkökulmasta. Sosiaalisen tuen näkökulmasta aineistosta nousi esiin ohjaavan opettajan ja oppilaitoksen tuki niin henkilökemioiden, vuorovaikutuksen ja kannustamisen näkökulmista.

Maailma muuttuu, niin myös harjoittelun on muututtava ajansaatossa. Tutkimuksemme perusteella voidaan tehdä se johtopäätös, että myös TAOKK:n harjoittelulla on tarve muutokselle. Jotta kaikki saisivat harjoittelulta jotain, on oppilaitoksen pysyttävä ajantasalla ympäristössä tapahtuvista muutoksista, jotta se kykenee myös jatkossa vastaamaan opettajaopiskelijoiden tarpeisiin.

Asiasanat: Harjoittelu, ammatilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen, sosiaalinen tuki, ohjaava opettaja

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	TAUSTA	6
	2.1 Harjoittelu Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa.....	7
	2.1.1 Harjoittelu ennen vuotta 2013 aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelmassa	7
	2.1.2 Harjoittelu vuonna 2013 ja sen jälkeen aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelmassa	9
	2.2 Tutkijoiden omat kokemukset TAOKK:n opettajaopintojen harjoittelusta	12
	2.2.1 Tutkija 1	12
	2.2.2 Tutkija 2	14
3	KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN.....	16
	3.1 Tampereen ammattikorkeakoulun henkilökunnan edustajien haastattelu	16
	3.2 Kyselytutkimus	19
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
	5.1 Tutkimusaineiston keruu	22
	5.2 Tutkittavat henkilöt	22
6	ANALYYSI JA TULOKSET	25
7	TULOSTEN POHDINTA.....	28
	7.1 Ammatilliset tavoitteet	28
	7.2 Itsensä kehittäminen	30
	7.3 Sosiaalinen tuki	33
8	HARJOITTELUN KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	35
9	YHTEENVETO	38
	LÄHTEET.....	41

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeemme aiheena on ”Näkökulmia harjoittelun kehittämiseen opettajaopinnoissa.”

Ajatus opettajaopintoihin kuuluvan harjoittelun kehittämistarpeesta syntyi tehdessämme omia opettajaopintoihin kuuluvia harjoittelujamme. Kumpikaan meistä ei toimi tällä hetkellä opettajana. Toinen on jo vuosia halunnut opettajaksi, toiselle pedagogisten opintojen suorittaminen on tarvittava välivaihe ennen muihin opintoihin hakeutumista. Toisen mielestä opetusharjoitustuntien pitämistä nykyisessä harjoittelukokonaisuudessa on liian vähän, toisen mielestä liikaa. Kun lisäksi kuulimme ryhmäopettajaltamme, että Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun (TAOKK) opetussuunnitelmaa ollaan parhaillaan uusimassa ja uuden harjoittelukokonaisuuden muodostumiseen ehtii vielä vaikuttaa, kehittämishankkeemme aihe oli helposti päätetty.

Aloitimme kehittämishankkeemme keskustelemalla aiheesta ryhmäopettajamme kanssa. Tämän jälkeen haastattelimme neljää TAOKK:n henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä heidän näkemyksestään opettajaopintojen harjoittelun toimivuudesta nykyisellään ja sen kehittämistarpeista. Haastattelujen pohjalta laadimme kyselylomakkeen, joka oli tarkoitus jakaa kaikille vuonna 2012 opettajaopintonsa TAOKK:ssa aloittaneille opettajaopiskelijoille. Kyselyn avulla oli tarkoitus saada opettajaopiskelijoiden kokemuksia nykyisestä harjoittelusta, näkökulmia harjoittelun toimivuudesta sekä ideoita harjoittelun kehittämiseen. TAOKK:n henkilökunnalta ja opiskelijoilta saamiemme tietojen perusteella vertasimme kipukohtia uuteen harjoittelumalliin sekä laadimme harjoittelun kehittämisehdotuksia. Tutkimustehtävänä oli löytää ne tekijät, jotka tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä.

Tutkimuksen tulosten perusteella voimme todeta, että uudessa opetussuunnitelmassa on jo monilta osin vastattu opettajaopiskelijoiden harjoittelusta esittämiin kehittämistoiveisiin. Kehittämistarpeita olisi vielä erityisesti harjoittelun yksilöllistämässä, reflektointitavoissa, ohjaavan opettajan kanssa käytävien keskusteluiden määrässä, vertaistuen käytössä ja oppilaitoksen tuessa erityisesti harjoittelupaikkojen hankinnassa.

Kehittämishankkeemme on laadullinen kyselytutkimus. Aineisto on analysoitu käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

2 TAUSTA

Pedagogiset teoriat ja käsitteet eivät siirry itsestään opettajaopiskelijan pedagogiseen ajatteluun ja käytännön toimintaan (Blomberg et al, 2009). Tutkimusten mukaan harjoittelulla on, osana opettajan pedagogisia opintoja, keskeinen asema opettajuuden kehittymisessä. (Valli & Isosomppi, 2008; Blomberg et al, 2009) Harjoittelun lähtökohtana on kasvatuksen ilmiöiden tarkastelu käytännön yhteyksissä ja niiden sitominen kasvatuksen teoriaan (Valli & Isosomppi, 2008). Harjoittelussa opettajaopiskelijalla on siis mahdollisuus soveltaa opinnoissaan saamaansa teoriaa käytännön kasvatus- ja opetustilanteissa (Blomberg et al, 2009).

Opetustaitojen kehittämisen lisäksi harjoitteluiden ydinasioita on opettajaidentiteetin rakentaminen (Valli & Isosomppi, 2008). Kehittyäkseen opettajana opettajaopiskelija tarvitsee ajattelun ja toiminnan vuorovaikutusta, reflektointia, luomaan mielikuvan siitä, mitä opettajaopiskelija osaa ja miten hän soveltaa osaamistaan. Opettajana kehittymiseen tarvitaan itsereflektion lisäksi ohjaavaa opettajaa, palautetta, yhdessä pohtimista ja kollegiaalista reflektiota. (Blomberg et al, 2009)

Opettajankoulutuksessa opettajaopiskelija alkaa nähdä oman toimintansa taustalla vaikuttavia uskomuksia, oletuksia ja arvoja. Tällöin ammatillinen identiteetti alkaa muotoutua. Opettajankoulutus vahvistaa ammatillista itsetuntoa ja antaa perusvalmiuksia toimia opettajan työssä. Opettajan ammatillinen kehittyminen kestää kuitenkin koko opettajauran ajan, opettajan arvioidessa ja suhteuttaessa kokemuksiaan elämänaikaiseen kokemuskirjoonsa. (Blomberg et al, 2009)

Opettajaopiskelijan itselleen asettamilla tavoitteilla on suuri merkitys. Opettajaopiskelija suuntaa asettamiensa tavoitteiden avulla oppimistaan ja siihen käyttämiään voimavaroja. Tavoitteiden asettelu on yhteydessä motivaatioon, joka on keskeinen oppimista eteenpäin vievä tekijä. (Blomberg et al, 2009)

Harjoittelun kehittäminen on yhteydessä yhteiskunnan ja opettajuuden muutokseen (Valli & Isosomppi, 2008). Toisaalta, harjoittelun käytännön haasteet liittyvät

opettajaopiskelijoiden lähtökohtiin. Harjoittelun tulisi ottaa huomioon opettajaopiskelijoiden yksilölliset tilanteet (esimerkiksi työkokemuksen määrä) ja tavoitteenasettelut niin, että opettajaopiskelijat itse pitävät harjoittelua mielekkäänä ja merkityksellisenä (Valli & Isosomppi, 2008).

2.1 Harjoittelu Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa

Ennen vuotta 2013 Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa opintonsa aloittaneet opiskelijat opiskelivat opetussuunnitelman mukaan, jota kutsumme tässä kehittämishankkeessa jatkossa **vanhaksi** opetussuunnitelmaksi. Vuonna 2013 ja sen jälkeen Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa opintonsa aloittaneet/aloittavat opiskelijat opiskelevat **uuden** opetussuunnitelman mukaisesti.

Harjoittelu koostuu mm. havainnoinneista, opetusharjoitustunneista, kirjallisista tuotoksista, pienryhmätyöskentelystä, seminaarityöskentelystä, vertaisarvioinnista sekä vuorovaikutuksesta ohjaavan opettajan kanssa.

Opetuksen havainnoinnilla tarkoitetaan sitä, että opettajaopiskelija seuraa toisen henkilön pitämää oppituntia tai muuta oppimistilannetta ja tekee siitä huomioita. Havainnointiin liittyy tietoinen keskittyminen nimenomaan tilanteen opetuksellisen toteutuksen seuraamiseen; opetuksen sisällön arviointi ei ole tavoitteena. Useita vuosia opettajana toimineet opettajaopiskelijat voivat havainnoida myös oman alansa yrityksiä tai muuta työelämää. Opetusharjoitustunnilla tarkoitetaan opetustilannetta, jonka valmistelusta ja toteuttamisesta opettajaopiskelija vastaa. (TAOKK, 2012a)

2.1.1 Harjoittelu ennen vuotta 2013 aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelmassa

Vanhassa opetussuunnitelmassa harjoittelu on jaettu kolmeen osaan: näkökulmien mukaisiin harjoitteluihin 1, 2 ja 3. Harjoitteluiden laajuus on vastaavasti 3, 7 ja 5 opintopistettä; yhteensä 15 opintopistettä.

Harjoittelu 1 käsittää 10 kertaa opetuksen havainnoiteja eri kouluasteilla ja niiden reflektoinnin sekä 3 kertaa opetusharjoitustunteja ja niiden reflektoinnin. Reflektoinnit kirjataan harjoittelupäiväkirjaan. Harjoittelua 1 ohjaa ryhmänopettaja. (TAOKK, 2012a)

Harjoittelu 2 käsittää 15 kertaa opetuksen havainnoiteja ja 13 kertaa opetusharjoitustunteja harjoittelupäiväkirjareflektointeineen. Kaksi havainnointia tulee kohdistua erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimistilanteisiin. Harjoittelu 2 suoritetaan ohjaavan opettajan ohjauksessa. Ohjaava opettaja on läsnä vähintään kuudella opetusharjoitustunnilla. Havainnointien ja opetusharjoitustuntien lisäksi harjoittelu 2 sisältää alkukeskustelun ja loppukeskustelun ohjaavan opettajan kanssa, harjoittelusuunnitelman tekemisen, opetusharjoitustunteihin liittyvän aihepiirisuunnitelman (vähintään 1 kpl) tekemisen, tuntisuunnitelmien (13 kpl) tekemisen sekä harjoitteluraportin laatimisen. (TAOKK, 2012a)

Harjoittelu 3 sisältää 10 havainnointikertaa ja 4 opetusharjoitustuntia. Havainnoinneista kaksi kertaa tulee liittyä monikulttuurisuuteen ja/tai kansainvälisyyteen liittyvään toimintaan. Havainnointien tilalla voi esimerkiksi haastatella kokenutta opettajaa. Voi myös havainnoida jotakin muuta opettajan työhön liittyvää osa-aluetta kuin varsinaista opetustyötä. Havainnoinnit, haastattelut ja opetusharjoitustunnit reflektoidaan harjoittelupäiväkirjaan. Havainnointien, haastatteluiden ja opetusharjoitustuntien lisäksi harjoittelu 3 sisältää kirjallisen verkostotehtävän laatimisen oppilaitoksen yhteistyöverkostoista. Harjoittelu 3 suoritetaan ryhmänopettajan ohjauksessa (TAOKK, 2012a).

Yhteensä vanhan opetussuunnitelman mukaisessa harjoittelussa on havainnointitunteja 35 kertaa ja opetusharjoitustunteja 20 kertaa.

Opettajatyökokemusta jo omaavien on mahdollista hakea harjoittelun osittaista hyväksilukemista AHOT-prosessin (aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) kautta. Harjoittelusta 1 on mahdollista saada hyväksiluettua maksimissaan 5 havainnointituntia ja 3 opetusharjoitustuntia. Harjoittelusta 3 on mahdollista saada hyväksiluettua maksimissaan 6 havainnointituntia ja 4 opetusharjoitustuntia. Harjoittelusta 2 hyväksilukuja ei ole mahdollista saada. (TAOKK, 2012b)

Yhteenveto vanhan opetussuunnitelman mukaisista havainnoinneista ja opetusharjoitustunneista on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Vanhan opetussuunnitelman mukaiset havainnointi- ja opetusharjoitustunnit.

	Havainnoinnit	Opetusharjoitustunnit	Havainnoinnit maksimihyvytyksellä	Opetusharjoitustunnit maksimihyvytyksellä
Harjoittelu 1	10 kpl	3 kpl	5 kpl	0 kpl
Harjoittelu 2	15 kpl	13 kpl	15 kpl	13 kpl
Harjoittelu 3	10 kpl	4 kpl	4 kpl	0 kpl
Yhteensä	35 kpl	20 kpl	24 kpl	13 kpl

2.1.2 Harjoittelu vuonna 2013 ja sen jälkeen aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelmassa

Uudessa opetussuunnitelmassa opintojen aluksi opettajaopiskelijat laativat henkilökohtaisen opettajaharjoittelusuunnitelman, joka liitetään opiskelijan opintosuunnitelmaan. Opettajaharjoittelusuunnitelmassa opettajaopiskelija tuo esille oman näkemyksensä ja kokemuksensa sekä nykyisestä osaamisestaan että kehittämistarpeistaan suhteessa opettajankoulutuksen osaamistavoitteisiin. Opettajaharjoittelusuunnitelmassa kuvataan opettajaopiskelijan harjoittelulle asettamat tavoitteet, harjoittelupaikat sekä konkreettinen ajoitus suunnitelma. Opettajaharjoittelusuunnitelmaa käsitellään pienryhmissä ja sen hyväksyy ryhmänopettaja. (TAOKK, 2013)

Uudessa opetussuunnitelmassa harjoittelu on jaettu opintokokonaisuuksien mukaan kolmeen osaan: oppimisympäristöharjoitteluun, opetus- ja ohjaamisharjoitteluun sekä verkostoharjoitteluun. Harjoitteluiden laajuus on vastaavasti 3, 7 ja 4 opintopistettä; yhteensä 14 opintopistettä. (TAOKK, 2013)

Oppimisympäristöharjoittelussa perehdytään erilaisiin oppimisympäristöihin. Perehtymiskäyntejä on vähintään seitsemän. Perehtyminen voi olla tutustumista, havainnointia tai haastattelua. Perehtymistä ohjaavat opetussuunnitelmassa annetut perehtymisteemat, joista opiskelija valitsee mahdollisimman monta. (TAOKK, 2013) Perehtymisteemat on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Oppimisympäristöharjoittelun perehtymisteemat (TAOKK, 2013).

Perehtymisteemat	
Erilaiset oppimis-, toiminta- ja kasvuympäristöt	Opiskelun nivelvaiheet
Opiskelijoiden moninaisuus	Yritysyhteistyö
Taitojen oppiminen	Oppilaitosten erilaiset kokoukset
Työpaikoilla tapahtuva oppiminen	Hyvinvointia tukevat käytänteet oppilaitoksissa
Opiskelun tuen järjestäminen ja opintojen ohjaus	Oppilaitoksen toimintaa ohjaavat asiakirjat
Opiskelijahuolto	Nuorisokulttuurit
Inklusiivinen lähestymistapa	Kansalaisvaikuttaminen
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys	

Perehtymiskokemuksista keskustellaan pienryhmässä ja laaditaan yhteinen raportti. Opettajaopiskelija reflektoi kokemansa Opettajuuden käsikirjaan. Lisäksi aiheita käsitellään opintokokonaisuuden 1 seminaarissa. (TAOKK, 2013)

Opetus- ja ohjaamisharjoitteluun kuuluu opetuksen suunnittelua, toteutusta sekä oppimisen ohjaamista ja arviointia. Opetus- ja ohjaamisharjoittelussa suunnitellaan yksi opintojakso, joka koostuu 30 opetusharjoitustunnista. Opetusharjoitustunneille laaditaan tuntisuunnitelmat (30 kpl). Jokaisesta opetusharjoitustunnista laaditaan lyhyt yhteenveto, jossa reflektoidaan omaa toimintaa ja oppimista. (TAOKK, 2013)

Opetus- ja ohjaamisharjoittelu suoritetaan ohjaavan opettajan ohjauksessa. Ohjaava opettaja on läsnä neljällä opetusharjoitustunnilla. Lisäksi ohjaavan opettajan kanssa pidetään alku- ja loppukeskustelut. (TAOKK, 2013)

Opetusharjoitustuntien lisäksi opetus- ja ohjaamisharjoittelussa toimitaan vertaisarvioijana toiselle opettajaopiskelijalle 5 kertaa. Vertaisarvioinnissa annetaan suullinen ja kirjallinen palaute tuntisuunnitelmista tai tuntien toteuttamisesta. (TAOKK, 2013)

Opetus- ja ohjaamisharjoittelun kokemuksista keskustellaan pienryhmässä ja laaditaan yhteinen raportti. Opettajaopiskelija reflektoi kokemansa Opettajuuden

käsikirjaan. Lisäksi aiheita käsitellään opintokokonaisuuden 2 seminaarissa. (TAOKK, 2013)

Verkostoharjoittelussa perehdytään opettamisen ja ohjaamisen monimuotoisuuteen. Perehtymiskäyntejä on vähintään kahdeksan. Perehtyminen voi olla havainnointia, haastattelua tai dokumentteihin tutustumista. Perehtymistä ohjaavat opetussuunnitelmassa annetut perehtymisteemat, joista opiskelija valitsee mahdollisimman monta. (TAOKK, 2013) Perehtymisteemat on esitetty taulukossa 2.

Perehtymiskokemuksista keskustellaan pienryhmässä ja laaditaan yhteinen raportti. Opettajaopiskelija reflektoi kokemansa Opettajuuden käsikirjaan. Lisäksi aiheita käsitellään opintokokonaisuuden 3 seminaarissa. (TAOKK, 2013)

Oppimisympäristöharjoittelun, opetus- ja ohjaamisharjoittelun sekä verkostoharjoittelun toteutusta voidaan eriyttää opettaja- ja kouluttajakokemuksen ja opettajaharjoittelusuunnitelman mukaisesti. Oppimisympäristöharjoitteluun ja verkostoharjoitteluun on mahdollista hakea hyväksilukua AHOT-prosessin kautta. Opetus- ja ohjaamisharjoitteluun ei ole mahdollista hakea hyväksilukua. (TAOKK, 2013)

Yhteenveto uuden opetussuunnitelman mukaisista perehtymisistä, vertaisarvioinneista ja opetusharjoitustunneista on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Uuden opetussuunnitelman mukaiset perehtymis-, vertaisarviointi- ja opetusharjoitustunnit.

	Perehtymiset ja vertaisarvioinnit	Opetusharjoitustunnit	Perehtymiset ja vertaisarvioinnit maksimihyvityksellä	Opetusharjoitustunnit maksimihyvityksellä
Oppimisympäristöharjoittelu	7 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl
Opetus- ja ohjaamisharjoittelu	5 kpl	30 kpl	5 kpl	30 kpl
Verkostoharjoittelu	8 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl
Yhteensä	20 kpl	30 kpl	5 kpl	30 kpl

Verrattaessa TAOKK:n vanhaa ja uutta opetussuunnitelmaa harjoittelun osalta keskenään, huomataan, että havainnoiteja/perehtymisiä/vertaisarviointia ja opetusharjoitustunteja on kokonaisuudessaan suurin piirtein sama määrä, mutta painotus on hieman muuttunut (taulukko 4). Taulukossa 4 havainnoinneilla tarkoitetaan perehtymiskäyntejä, vertaisarviointeja ja havainnoiteja.

Taulukko 4. TAOKK:n uuden ja vanhan opetussuunnitelman mukaiset harjoittelutuntimäärät.

	Havainnoinnit	Opetusharjoitustunnit	Havainnoinnit maksimihyityksellä	Opetusharjoitustunnit maksimihyityksellä
Vanha opetussuunnitelma	35 kpl	20 kpl	24 kpl	13 kpl
Uusi opetussuunnitelma	20 kpl	30 kpl	5 kpl	30 kpl

Verrattaessa uutta ja vanhaa opetussuunnitelmaa, ohjaavan opettajan havainnoimien opetustuntien määrä on pudotettu kuudesta neljään. Uutena kuviona harjoitteluun on tullut pienryhmä- ja seminaarityöskentely. Pienryhmän tekemä yhteinen raportti ja seminaaripäivien keskustelut korvavat vanhassa opetussuunnitelmassa olleen harjoituspäiväkirjan pitämisen. Vain opetus- ja ohjaamis- harjoittelun tunnit raportoidaan itsenäisesti. Itsenäistä reflektointia tehdään Opettajuuden käsikirjaan, mikä vastaa vanhan opetussuunnitelman portfolio-työskentelyä.

2.2 Tutkijoiden omat kokemukset TAOKK:n opettajaopintojen harjoittelusta

2.2.1 Tutkija 1

Olen toiminut yli kymmenen vuotta tietoliikennetekniikan toimialalla erilaisissa tehtävissä, mm. kouluttajana. Erilaiset kouluttamiseen, koulutussuunnitteluun, -koordinointiin, -markkinointiin sekä ohjaukseen liittyvät tehtävät ovat lähellä sydäntäni ja joiden seurauksena kypsä ajatus vaihtaa alaa ja hakea opettajan pedagogisiin opintoihin.

Aloittaessani opettajaopinnot Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa kesällä 2012, tavoitteeni opettajuuteen olivat kuitenkin toissijaiset. Tavoitteeni

ni opettajaopintojen suhteen oli ottaa askel eteenpäin kohti seuraavaa tavoitetta. Koska en ensisijaisesti tavoitellut opettajuutta, koin koko harjoittelun aivan liian laajaksi, etenkin opetusharjoitustunnit. Itse koin tärkeämmäksi havainnoida oppilaitosten oppimisympäristöjä, niin henkilöstöä, oppilaita kuin ilmapiiriä ja toimintatapoja kuin harjoitella tai havainnoida opettamista.

Mietin usein, miten harjoittelukokonaisuus palvelisi mahdollisimman montaa opettajaopiskelijaa heidän tavoitteissaan? Toisaalta mietin myös, että mitä mahdollisuuksia tämä koulutus minulle antaa ja miten harjoittelukokonaisuus palvelee minua parhaiten tulevaisuuden tavoitteissani. Tämän tutkimuksen myötä uskoin kohtaavani myös muita, joilla on "erilaiset" tavoitteet ja näin myös mahdollisia kehittämisideoita harjoittelukokonaisuuden sisältöön. Nyt on jo nähtävissä, että myös opettajaopiskelijoiden tarpeet ovat muuttuneet ja näin harjoittelukokonaisuuden muutos voisi olla tarpeen erilaisille tavoitteille. Nykyisen harjoittelukokonaisuuden toimivuus yksilöllisenä ja omista lähtökohdista kumpuavana kokonaisuutena ei täyty. Koska opettajan työ on muutakin kuin opettamista, olisi jo siitäkin syystä hyvä nähdä muutakin harjoittelukokonaisuuden tavoitteissa ja sisällössä. Olen suorittanut nyt kolmanneksen opetusharjoitustunneista, joka on tuntunut ihan hyvältä ja luontevalta sekä toisaalta se on antanut minulle paljon uusia rakennuspalikoita kohti tulevaa, mutta silti jään vielä kaipaamaan sitä muuta opetuksen ympärillä olevaa sisältöä opettajan työssä. Lisäksi yksittäisten tuntien pitäminen kokonaisuuksien sijaan antaa hyvin irrallisen tunteen opetusharjoittelijalle, siis se opettajan työn kirjo suunnittelusta aina arviointiin asti jää täysin "harjoittelematta".

Havainnoinnit reflektointeineen ovat olleet opettavaisia ja mielenkiintoisia, mutta alkavat helposti toistaa itseään. Havainnoinnit voisi esimerkiksi jaksottaa ja teemoittaa opetussuunnitelman mukaisesti, jolloin havainnoija osaisi kiinnittää havainnoidessaan huomion aina opetettavaan aihealueeseen, kuten esimerkiksi opettajan käyttämiin opetusmenetelmiin. Tällöin teoria ja käytäntö yhdistyisivät. Lisäksi opettajan muiden tehtävien havainnointi voi olla haasteellista saada sovittua opettajan kanssa, sillä jo pelkkien opetustuntien havainnointien sopiminen on aika ajoin osoittautunut haasteelliseksi.

Haasteen harjoittelulle asettaa myös opettajankoulutuksessa tapahtunut muutos siinä, miten suuri osa opettajaopiskelijoista on ei opettajana toimivia, joita on jo kolmekymmentä prosenttia opettajaopiskelijoista. Jotta kaikki saisivat jotain, on oppilaitos suuren haasteen edessä miettiessään kehittämisideoita harjoitteluun. Tämän tutkimuksen myötä uskomme saavamme kullannarvoisia kehittämisideoita tähän.

2.2.2 Tutkija 2

Olen valmistunut diplomi-insinööriksi reilu kymmenen vuotta sitten. Koko tämän ajan olen hiljaa mielessäni haaveillut opettajuudesta. Pari vuotta sitten tartuin härkää sarvista, hain uudelleen opiskelemaan ja onnistuin saamaan opiskelupaikan. Opiskelen yliopistossa kemiaa, matematiikkaa ja fysiikkaa.

Työn ohella opiskelu ei ottanut onnistuakseen, ja jäin vuoden 2012 alussa kahdeksi vuodeksi opintovapaalleyöstäni ja siten siis päätoimiseksi opiskelijaksi. Keväällä 2012 onnistuin pääsemään myös TAOKK:iin.

Koska olin halunnut niin pitkään opettajaksi, odotin pedagogisia opintoja, erityisesti opetusharjoitustunteja innolla. ”Vanhassa” ammatissani esiinnyn paljon, joten esillä olo oli tuttua, mutta opettaminen jännitti. Mitä jos kukaan ei opi mitään? Mitä opettajan pitää tehdä? Mitä opettaja ei missään nimessä saa tehdä?

Koska en toimi tällä hetkellä opettajana, harjoittelupaikan saaminen mietitytti kovasti. Onnekseni TAOKK:ssa / TAMK:ssa oli harjoittelukoulukäytäntö, josta sainkin helposti mieleisen, omaan ammattitaustaani täydellisesti sopivan harjoittelupaikan laajimpaan harjoitteluun (harjoittelu 2). Harjoittelun 1 suoritin Tampereen teknillisessä yliopistossa opettaen omaa ”vanhaa” ammattiani teekkareille. Tämäkin harjoittelupaikka järjestyi helposti, omien vanhojen opettajieni kautta.

Havainnointien tekemisen aloitin seuraamalla opettajaystävieni oppitunteja. Lisäksi kävin havainnoimassa oppitunteja nykyisen ja entisen kotikuntani kouluissa; omissa vanhoissa kouluissani ja lasteni koulussa. Havainnointien tekeminenkin meni aika kivuttomasti ja poiki muutamia opettajan sijaisuuksiakin. Opet-

tajan sijaisuuksia tehdessäni sain tehtyä myös harjoittelun 3 opetusharjoitustunnit.

Koska olin opintovapaalla, havainnointien ja opetusharjoitustuntien sijoittaminen kalenteriin oli helppoa. Muutamia havainnointitunteja lukuun ottamatta sain tehtyä koko harjoitteluni opettajankoulutuksen ensimmäisen lukukauden aikana. Syksy oli raskas, mutta äärimmäisen antoisa. Koin ”kasvavani opettajaksi” tuon syksyn aikana.

Opetusharjoitustuntien pitäminen oli todella kivaa. Koska opettaminen on sitä, mitä olen jo pitkään halunnut tehdä, nuo 20 opetusharjoitustuntia kuluivat mielestäni aivan liian nopeasti. Olisin halunnut opettaa ja oppia opettamisesta enemmän. Vaikka opettamisesta jäi sellainen olo, että tämähän meni ihan mukavasti, samalla jäi myös sellainen olo, että enhän minä osaa mitään. Olisin kaivannut paljon lisää harjoitusta.

Mielestäni harjoittelukokonaisuus nykyisellään ei palvele sitä laajaa opettaja-opiskelijoiden kirjoa, joka TAOKK:ssa opiskelee: osa ei ole opettanut koskaan, osa vuosia, mutta silti harjoittelu on pääpiirteissään kaikille sama. Siitä idea tähän kehittämishankkeeseen lähti.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN

Keksimme kehittämishankkeemme aiheen vuoden 2013 alussa. Keskusteltuamme ryhmänopettajamme kanssa kehittämishankeideastamme tammikuun 2013 lopussa, ajatus kehittämishankkeen toteutustavasta alkoi muotoutua.

Tutkimus aloitettiin haastattelemalla TAOKK:n henkilökunnan jäseniä. Henkilökunnan haastatteluiden perusteella laadimme kyselylomakkeen. Kyselylomakkeella keräsimme aineiston tutkimustamme varten vuonna 2012 TAOKK:ssa opettajaopintonsa aloittaneita opettajaopiskelijoilta.

3.1 Tampereen ammattikorkeakoulun henkilökunnan edustajien haastattelu

Ryhmänopettajamme ehdotuksesta haastattelimme helmikuussa 2013 neljää TAOKK:n henkilökunnan edustajaa. Heistä kolme toimii opettajina ja yksi toimii muissa tehtävissä. Nimesimme haastateltavat **opettaja1**, **opettaja2**, **opettaja3** sekä **haastateltava1**. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää henkilökunnan näkemys opettajaopintojen harjoittelun toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Tavoitteena oli myös saada ideoita siihen, mitä asioita vuonna 2012 opettajaopintonsa TAOKK:ssa aloittaneille opiskelijoille suunnatussa kyselyssä kannattaisi kysyä.

Ensimmäisenä haastateltavana meillä oli TAOKK:n **opettaja1**. Hän toi esiin omia näkökulmiaan harjoittelun toimivuudesta sekä kehittämisestä TAOKK:ssa. Opettaja1:n mielestä harjoittelu on runsas ja opettavainen, joskin hän näkee harjoittelua olevan hiukan liikaa. Lisäksi hän näki harjoittelun ohjauksessa ongelmia, etenkin siitä näkökulmasta, jos ohjattavalla menee ohjaajan kanssa "sukset ristiin". Hän puhui ryhmäohjauksen puolesta siitä näkökulmasta, että noin 4-5 henkilön ryhmässä ryhmänjäsenet ohjaisivat toisiaan kuitenkin ohjaajan ollessa läsnä, suunnittelisivat harjoittelua yhdessä sekä jakaisivat kokemuksiaan. Näin esimerkiksi eri alojen edustajat voivat laajentaa ryhmäläisten näkökulmia harjoitteluun sekä omaan työhön. Tämä toimintatapa toisi myös oppilaitokselle lisää kustannustehokkuutta. Lisäksi opettaja1 toivoisi harjoitteluun enemmän vapautta ja joustavuutta. Esimerkkinä hän mainitsi harjoitteluun liitty-

vät havainnoinnit, joissa voisi käyttää hyväksi esimerkiksi televisiota ja Internetiä. Hän toivoo laatua enemmän määrän sijaan. Oppilaiden omia ajatuksia ja kokemuksia tulisi kuulla, jolloin harjoittelu palvelisi eri yksilöitä paremmin.

Opetusharjoitustuntien videointiin opettaja1 toivoo myös kehittämistä siinä mielessä, että ohjattava ei koe videoinnin olevan arvostelua varten, vaan ohjattavan kehittymistä varten. Tässä hän piti tärkeänä ohjaajan kanssa kahdenkeskistä videon arviointia sekä sen jälkeen ryhmän kesken pienryhmissä, kuitenkin niin, että ohjattavaa kannustetaan positiivisesti.

Opettaja1:n ajatus oli se, että harjoitteluun tulisi saada enemmän vapautta ja joustavuutta, kuitenkin unohtamatta harjoittelun tuomaa opettavaista kokemuksista tuleville opettajille.

Nykyinen näkökulma 2 toimii haastateltavana olleen **opettaja2**:n mielestä hyvin. Hänestä ohjaajan funktio on tärkeä, koska ohjattavat saavat näin tukea harjoitteluunsa yksilöllisesti. Harjoittelu palvelee koulutuksen näkökulmia niitä tukien ja toisaalta ne yhdessä rakentavat toimivan kokonaisuuden. Opettajilla on jo pitkä kokemus tästä harjoittelukokonaisuudesta, jolloin heillä on se myös hyvin hallinnassa, kuten ohjeistus.

Huonoiksi puoliksi opettaja2 nosti harjoittelukokonaisuudesta opetusharjoituspaikkojen niukkuuden, toisaalta määrällisen mittaustavan sekä harjoittelun yksipuolisuuden. Opetusharjoituspaikkoja ei ole tarpeeksi kaikille opettajaopiskelijoille, joka ei ole hyvä asia. Niiden opiskelijoiden osuus, jotka eivät toimi opettajana on kasvanut koko ajan ja näin ollen tämä tuo omat haasteensa opetusharjoituspaikan löytymiselle.

Harjoittelukokonaisuudessa on paljon havainnoiteja ja opetusharjoitustunteja, jolloin helposti opiskelijalle tulee urakoinnin maku oppimisen sijaan. Tässä näkyy myös harjoittelukokonaisuuden yksipuolisuus, joka ei kerro koko todellisuutta opettajan rooleista hänen työkentällään. Harjoittelukokonaisuuden voisi toteuttaa enemmän yhdessä tekemällä, ryhmän kesken ja panostaa enemmän laatuun kuin määrään. Esimerkiksi yksi opiskelija voisi käydä havainnoimassa, jonka jälkeen ryhmässä pohdittaisiin ja keskusteltaisiin havainnoinnin annista.

Toisaalta opettaja2 näki kehitettävää myös hyväksilukumenetelmässä, joka voisi olla kehittyneempi esimerkiksi niin, että opiskelija, joka hakee hyväksilukuja, voisi suorittaa sen näytöin tai keskustelemalla. Uudessa opetussuunnitelmassa on huomioitu opettajan työn monipuolisuus ja joustavuus ryhmien välillä, modulaarisuus, jolloin opiskelija voi toimia myös toisten ryhmäläisten ja opettajien kanssa.

Haastateltavana olleen **opettaja3**:n mielestä nykyisen opetussuunnitelman harjoittelukokonaisuudessa on valinnan vapautta, mutta se ei vielä toteudu käytännössä. Kirjoitettuun toteutussuunnitelmaan tukeudutaan liian kirjaimellisesti. Ohjaavat opettajat ovat tärkeä osa harjoittelussa. Reflektointipäiväkirja on antoisa ja tehokas osa niille, joille kirjoittaminen on luontevaa. Harjoittelu ja kasvatustieteet ovat nykyisessä harjoittelussa irrallaan, uudessa opetussuunnitelmassa ne yhdistetään. Harjoittelukokonaisuuden ohjeistus on aivan liian pitkä. Näkökulmat 1, 2 ja 3 ovat niin harjoittelussa kuin teoriassa irrallisia kokonaisuuksia. Näkökulmien 1 ja 3 harjoittelussa ei ole ohjaajaa ollenkaan, kun näkökulman 2 harjoittelussa on ohjaaja mukana tukemassa.

Havainnoinnin ei pitäisi olla pelkästään luokassa istumista, sillä opettajan työ on muutakin kuin opettamista. Tällöin opettajan työn koko kirjo tulisi esiin havainnoijalle. Havainnointia voisivat olla myös vaikka opettajankokoukset.

Uuden opetussuunnitelman myötä opetuskokonaisuus ja harjoittelu luodaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi siinä on ajatuksena se, että harjoittelukokemukset eivät jää vain opiskelijan kokemukseksi vaan että opiskelijan harjoittelukokemuksista tulisi yhteinen kokemus kaikille. Opintokokonaisuuden päätteeksi kaavaillaan seminaaria, jossa kokemukset käytännöstä ja teoriasta yhdistyvät ja näin myös opettajien on mahdollisuus nähdä toimitaanko oikein. Opiskelijoilla on myös vastuu omasta harjoittelustaan matkalla opettajuuteen niin, että opiskelija itse miettii opettajaharjoittelusuunnitelmaa siitä näkökulmasta, mikä tukee hänen omaa opettajuuttaan.

Haastateltava henkilö, joka toimii muissa kuin opetustehtävissä, nimettiin **haastateltava1**:ksi. Hän näkee nykyisen harjoittelukokonaisuuden toimivan hyvin siitä näkökulmasta, että opiskelija on saanut rakentaa omannäköisen harjoitte-

lun, omista lähtökohdista käsin, jos opiskelijalla on ollut siihen uskallusta tai aikaa. Ajan puute on useimmilla opiskelijoilla estänyt juuri tämän omannäköisen harjoittelun rakentamisen. Lisäksi havainnoiteja on liian paljon, jolloin se toistaa helposti itseään ja näin se ei enää tunnu mielekkäältä. Opettajan työ on laaja-alaista, jonka tulisi näkyä myös harjoittelukokonaisuudessa. Harjoittelun ohjeistus on liian pitkä ja näin se palvelee eri tavoin eri ihmisiä. Uusi opetussuunnitelma tuo mukanaan opettajaharjoittelusuunnitelman, jonka opiskelija laatii itse. Tällöin opiskelija voi itse laatia harjoittelustaan itsensä näköisen yksilöllisesti ja tavoitteellisesti. Nykyään opettajankoulutuksessa on kolmekymmentä prosenttia opiskelijoista ei-opettajia, jolloin myös urahjauksen tärkeys on nousut esiin.

TAOKK:n henkilöstön haastattelut antoivat hyvän ja yhtenäisen kokonaiskuvan harjoittelun toimivuudesta, sen puutteista sekä uuden opetussuunnitelman mukaisen harjoittelun tuomista parannuksista. Erityisesti haastatteluissa nousi esiin ohjaajan roolin tärkeys sekä harjoittelun runsaus, jota voisi tiivistää ja järkeistää muuhunkin kuin esimerkiksi pelkkään luokkahavainnointiin. Henkilöstön keskuudessa on tiedostettu opettajan monipuolinen tehtäväkenttä, joka tulisi olla opiskelijalle näkyvillä harjoittelukokonaisuudessa monipuolisesti. Uuden opetussuunnitelman harjoittelukokonaisuus painottaa yksilöllisyyttä, jokaisen opiskelijan tarpeisiin tähtäävää harjoittelua.

3.2 Kyselytutkimus

Laadimme kyselylomakkeen helmi-maaliskuussa 2013. Kyselylomake on kehittämishankkeen liitteenä (liite 1). Lähetimme kyselylomakkeen saatekirjeineen sähköpostitse TAOKK:n ryhmäopettajille maaliskuun puolessa välissä. Tarkoituksena oli, että ryhmäopettajat jakaisivat kyselylomakkeet opiskelijoilleen ryhmien lähipäivinä huhti-toukokuussa 2013 ja että kyselylomakkeet täytettäisiin lähipäivien aikana. Aikaa kyselylomakkeen täyttämiseen arvioitiin kuluvan 15-20 minuuttia. Ajattelimme, että näin pääsisimme parempaan vastausprosenttiin kuin siten, että kyselylomakkeet lähettäisiin opiskelijoille esimerkiksi sähköpostitse.

Toukokuun lopussa saimme takaisin täytettyjä kyselylomakkeita neljältä ryhmältä: ryhmiltä 12TaPeA, 12TaPeB, 12TaPeC ja 12LaPe. Ryhmiä on yhteensä 12 kappaletta, eli vastausaktiivisuus jäi melko vaatimattomaksi.

Kehittämishankkeen kyselylomakkeiden sisällönanalyysi suoritettiin kesä-heinäkuussa 2013. Kehittämishankkeen raportin kirjoittaminen ajoittui heinä-elokuulle 2013.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimustehtävänä tarkastellaan, miten Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa vuonna 2012 opettajaopintonsa aloittaneet opettajaopiskelijat ovat kokeneet harjoittelun ja sen toimivuuden. Tarkempaan tutkimuskysymyksenä halutaan selvittää:

Mitkä tekijät tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

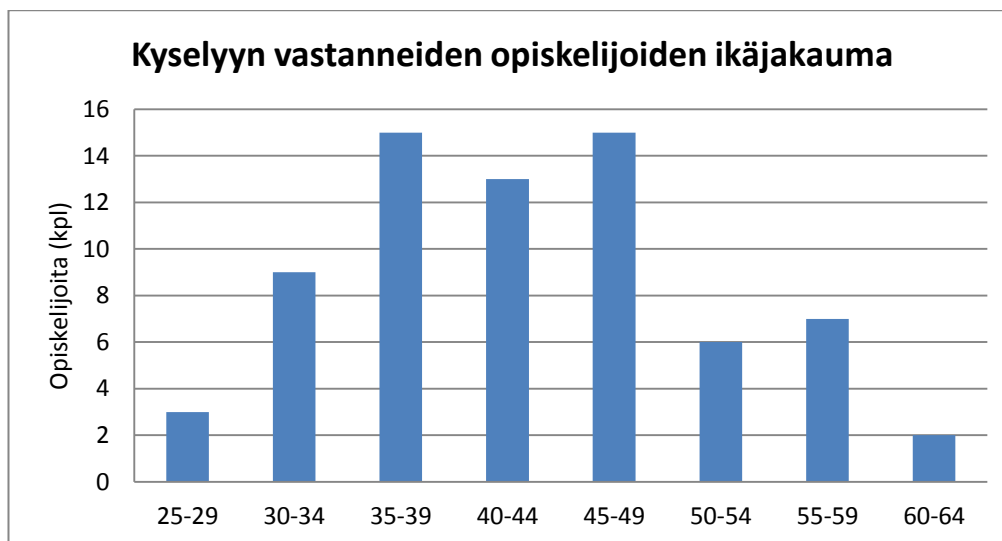
5.1 Tutkimusaineiston keruu

Aineiston keräämiseen käytettiin kyselymenetelmää, käyttäen kyselylomaketta. Kysely voidaan määritellä sellaiseksi menettelytavaksi, jossa tiedonantajat itse täyttävät heille esitetyn kyselylomakkeen joko valvotussa ryhmätilanteessa tai kotonaan (Tuomi J. & Sarajärvi A., 2009). Avoimen kyselylomakkeen käyttö oli tämän tutkimuksen kannalta paras vaihtoehto, sillä tutkimuksen kohdejoukko oli suuri ja näin ollen kyselymenetelmä oli tehokkain tapa saada tietoa. Lisäksi tutkimuksessa haluttiin saada opiskelijoiden omaa pohdintaa ja mielipiteitä harjoittelun toimivuudesta sekä ideoita harjoittelun kehittämiseen, johon avoin kyselylomake oli paras keino opiskelijoiden omaan pohdintaan.

Aineisto on kerätty vuonna 2012 Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa opettajaopintonsa aloittaneilta opettajaopiskelijoilta. Kyselylomakkeet lähetettiin sähköpostitse kaikille vuonna 2012 aloittaneiden ryhmien ryhmänopehtajille ja pyydettiin jakamaan opiskelijoille lähipäivän aikana. Kysely oli kolmisivuinen (liite 1). Kysymykset oli jaettu neljän alaotsikon alle: taustakysymykset, kokemukset opetusharjoittelusta, nykyisen opetusharjoittelun toimivuus sekä opetusharjoittelun kehittäminen.

5.2 Tutkittavat henkilöt

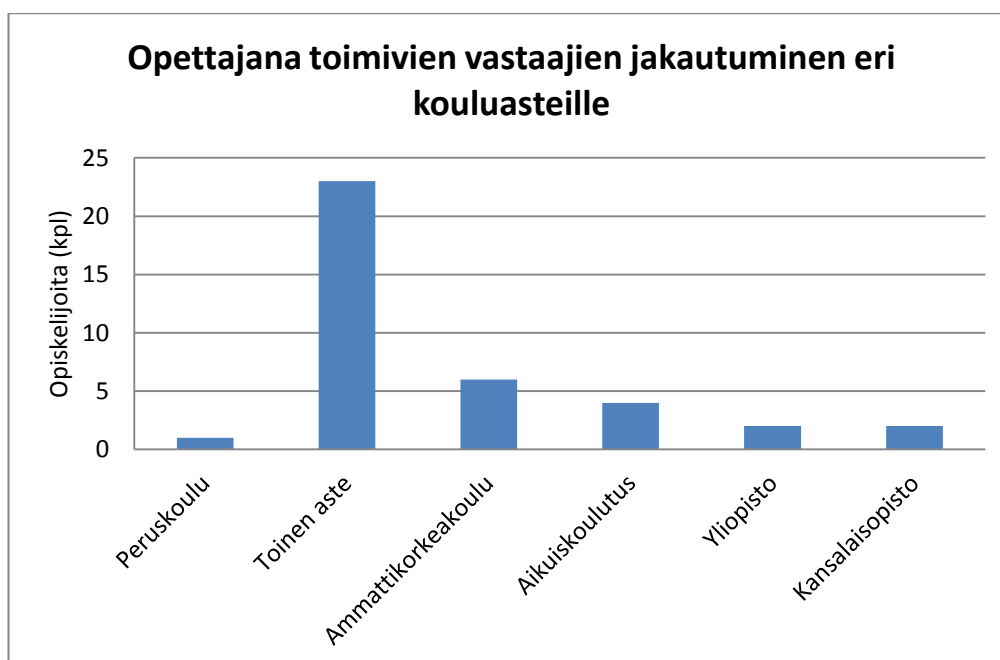
Kyselyyn vastasi neljästä ryhmästä yhteensä 71 opiskelijaa. Opiskelijoiden ikäjakauma on esitetty kuvassa 1. Yksi vastaaja ei kertonut ikäänsä. Vastaajista pääosa (65 kpl) on yli 30- mutta alle 60-vuotiaita.

Kuva 1. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ikäjakauma.

Vastaajista oli naisia 40 kpl ja miehiä 29 kpl. Kaksi vastaajaa ei kertonut sukupuoltaan.

Vastaajista 38 kpl toimii tällä hetkellä opettajina, 32 vastaajaa puolestaan ei tällä hetkellä toimi opettajana. Lisäksi yksi henkilö jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Vastaajista suurin piirtein puolet toimii siis opettajana tällä hetkellä ja samoin suurin piirtein puolet ei toimi opettajana. Opettajana tällä hetkellä toimivat työskentelevät toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa, aikuiskoulutuksessa, yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, peruskoulussa tai kansan- ja kansalaisopistossa. Valtaosa (23 kpl) opettajana toimivista vastaajista opettaa toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Opettajana toimivien vastaajien jakautuminen eri kouluasteille on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Opettajana toimivien vastaajien jakautuminen eri kouluasteille.

Syiksi opettajankoulutukseen hakeutumiseen yleisimmäksi vastaukseksi mainittiin pedagogisen pätevyyden saaminen; mahdollisuus vakituisen työpaikan saamiseen sekä parempi palkka. Toiseksi yleisin vastaus oli ammattiosaamisen laajentaminen ja ylläpito; työkalujen saaminen nykyiseen ja mahdolliseen tulevaan työhön – myös muuhun työhön kuin opettamiseen.

6 ANALYYSI JA TULOKSET

Aineiston analysointi toteutettiin laadullisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysissa käytetään päättelyn logiikkaa eli induktiivista analyysia. Tässä aineistolähtöisessä analyysissa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti (Tuomi J. & Sarajärvi A., 2009). Avainajatus on siinä, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja (Tuomi J. & Sarajärvi A., 2009).

Aineistolähtöinen laadullinen analyysi on kolmivaiheinen. Ensimmäinen vaihe sisältää aineiston redusoinnin eli pelkistämisen, jolloin valitut analyysiyksiköt muutetaan pelkistetympään muotoon. Toisessa vaiheessa pelkistetty aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi. Kolmannessa vaiheessa ryhmitelystä aineistosta luodaan teoreettisia käsitteitä eli ne abstrahoidaan eli käsitteellistetään.

Analyysiyksikköinä tässä tutkimuksessa toimivat kyselyaineistosta kerätyt otteet, jotka poimittiin aineistosta alleviivaamalla ja luomalla käsitekarttoja. Kyselyaineiston otteet kuvasivat niitä tekijöitä, jotka tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä. Tämän jälkeen listattiin jokaisesta haastattelusta ne otteet, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen parhaiten.

Listoja lukemalla ne tekijät, jotka opettajaopiskelijoiden mielestä tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä, alkoivat hahmottua. Samalla listoista poistettiin ne analyysiyksiköt, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymykseen lainkaan. Listojen ja aineiston läpikäyminen useampaan kertaan auttoi sisällönanalyysin pelkistysten muodostamisessa. Listat koottiin yhdeksi yhteiseksi listaksi ja toteutettiin aineiston pelkistys eli redusointi listalle.

Redusoinnin jälkeen aineisto ryhmiteltiin alaluokkiin eli klusteroititiin. Taulukossa 5 on esitetty ote listauksesta-pelkistämisestä-klusteroinnista. Koko lista on kehittämishankkeen liitteenä 2.

Taulukko 5. Aineiston redusointi ja klusterointi (ote).

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Erilaisiin oppilaitoksiin ja opintosuunnitelmiin tutustuminen oppimisen kannalta parasta antia	Verkostoitumisen tärkeys ja erilaiset opetustavat	Verkostoituminen Uudet opetuskäytännöt
Erilaisiin oppilaitoksiin tutustumisen mahdollisuus	Verkostoitumisen tärkeys	Verkostoituminen
Opetusharjoittelu ja osa lähipäivistä hyödyllisiä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoittelu ja etätehtävät hyödyllisiä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Lähipäivät ja harjoittelu hyviä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Etätehtävät ovat hyödyllisiä, mutta riippuu millainen oppijan oma motivaatio	Motivaation merkitys	Motivaatio
Opetusharjoittelut ja havainnoinnit, joista saanut uutta näkökulmaa opetustyöhön	Näkökulmien laajeneminen opetuksessa	Uudet opetuskäytännöt
Ammatti-identiteetin kehittyminen	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen

Aineistosta löytyi kahdeksan alaluokkaa, jotka ovat kannustaminen, uudet opetuskäytännöt, verkostoituminen, opiskelun merkityksellisyys, motivaatio, ammattitaidon kehittyminen, henkilökemia ja vuorovaikutus.

Aineiston redusoinnin ja klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoitettiin eli käsitteellistettiin. Kahdeksan alaluokkaa yhdistyivät viideksi yläluokaksi, jotka kyselyaineiston otteiden perusteella kuvaavat niitä tekijöitä, joita opiskelijoiden mielestä tulisi huomioida harjoittelun kehittämisessä. Yläluokkia ovat uuden oppiminen, työkentän laajentaminen, halu uuden oppimiseen, ohjaavan opettajan tuki ja oppilaitoksen tuki. Yläluokat yhdistyivät edelleen pääluokiksi. Pääluokkia on kolme ja ne ovat ammatilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen ja sosiaalinen tuki (Taulukko 6).

Taulukko 6. Aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Uudet opetuskäytännöt	Uuden oppiminen	Ammatilliset tavoitteet
Ammattitaidon kehittyminen		
Verkostoituminen	Työkentän laajentaminen	Itsensä kehittäminen
Opiskelun merkityksellisyys	Halu uuden oppimiseen	
Motivaatio		
Henkilökemia	Ohjaavan opettajan tuki	Sosiaalinen tuki
Kannustaminen		
Vuorovaikutus	Oppilaitoksen tuki	

Pääluokat yhdistyvät edelleen yhdistäväksi luokaksi: Mitkä tekijät tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä? (Taulukko 7)

Taulukko 7. Aineiston abstrahoinnissa muodostettu yhdistävä luokka.

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Uuden oppiminen	Ammatilliset tavoitteet	Mitkä tekijät tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä?
Työkentän laajentaminen		
Halu uuden oppimiseen	Itsensä kehittäminen	
Ohjaavan opettajan tuki	Sosiaalinen tuki	
Oppilaitoksen tuki		

7 TULOSTEN POHDINTA

Tämän tutkimuksen tutkimustulosten perusteella merkityksellisiksi tekijöiksi harjoittelun kehittämisen näkökulmasta nousivat **ammattilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen ja sosiaalinen tuki**.

7.1 Ammatilliset tavoitteet

Tutkimusaineiston perusteella jo taustakysymyksistä kävi selväksi ammatillisten tavoitteiden tärkeys, sillä opettajankoulutukseen hakeutumisen yleisimmäksi tavoitteeksi mainittiin pedagogisen pätevyyden saaminen. Pätevyyden saamisen motiivina nähtiin vakituisen työpaikan saaminen sekä parempi palkka. Jotta pätevöityneet opettajat olisivat vakituisen työpaikan ja paremman palkan lisäksi myös osaavia opetusalan ammattilaisia, on tämän tutkimuksen tarkoituksena selvittää ne tekijät, jotka tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä, jotta pätevöitynyt opettaja olisi koulutuksen jälkeen osaava ja motivoitunut opettaja työssään tai tulevissa muissa tavoitteissaan.

Toiseksi yleisin tavoite oli ammattiosaamisen laajentaminen ja ylläpito. Opettajaopiskelijat toivoivat saavansa työkaluja nykyiseen ja mahdolliseen tulevaan työhön - myös muuhun työhön kuin opettamiseen.

Ammatilliset tavoitteet käsittävät tutkinnon saavuttamisen tärkeyden eli pedagogisen pätevyyden saavuttamisen sekä oman ammattitaidon kehittämisen. Lisäksi aineistossa esiintyi uusien opetuskäytäntöjen oppimisen tärkeys ja verkostoitumisen tärkeys ammatillisina tavoitteina. Ammattitaidon kehittämisen näkökulmasta opiskelu nähtiin opettajuuteen kasvuna, ajan tasalla pysymisenä, hyvän kokemuksen tuojana ja toisaalta tulevaisuuden turvana. Lisäksi opettajaopiskelijat pitivät havainnointien ja niiden reflektoinnin merkitystä tärkeänä uuden oppimisen ja ammattitaidon kehittymisen kannalta. Muiden opetuksen seuraaminen auttoi opettajaopiskelijoiden mielestä hahmottamaan omaa työtä paremmin toisten kautta, joskin jo opettajana toimivat kokivat havainnointeja olevan liikaa.

"Havainnoista oli suurta arvoa, sai vinkkejä miten opetusta voidaan toteuttaa eri tavalla..." (Tutkimusaineisto)

"Havainnoinneissa näkee hyviä ja ei niin hyviä tapoja opettaa..." (Tutkimusaineisto)

"On päässyt näkemään erilaisia opettajia ja saanut huomata, että monenlaisilla tavoilla ja persoonilla voi tehdä opetustyötä. Rohkeutta itselle toimia omalla tavalla..." (Tutkimusaineisto)

"Muiden opetuksen seuraaminen ja ideoiden ammentaminen omaan opetukseen..." (Tutkimusaineisto)

"Opetusharjoittelut ja havainnoinnit, joista saanut uutta näkökulmaa opetustyöhön..." (Tutkimusaineisto)

"Toki on hyödyllistä havainnoida monipuolisesti eri opettajien pitämää opetusta sekä pohtia harjoitustuntien kautta oman opettajuutensa vahvuuksia ja heikkouksia mutta määrä voisi olla vähäisempi opettajan ammatissa jo toimivan... (Tutkimusaineisto)

"Ammatti-identiteetin kehittyminen..." (Tutkimusaineisto)

Aineistosta oli tulkittavissa, että jo opettajana toimivat kokivat yhdenvertaistamisen ei opettajana toimivien kanssa olevan epäreilua, mutta epäreiluutta kokivat myös ei opettajana toimivat, esimerkiksi hyväksiluvuissa. Molemmat, niin opettajana toimivat kuin ei opettajana toimivat, tarvitsevat harjoittelua, mutta niin, että harjoittelun sisältö räätälöidään kokemusten perusteella aina oikealle kohderyhmälle.

Lisäksi ammatillisissa tavoitteissa näkyi verkostoitumisen tärkeys, niin toisten opettajien kanssa kuin eri oppilaitosten kanssa. Verkostoitumisen myötä opiskelijoiden oma työkenttä tai tuleva työkenttä laajenee tutustumalla uusiin oppilaitoksiin ja niiden henkilöstöön. Verkostoitumisen tärkeys eri oppilaitosten opettajien kanssa avartaa myös opettajien näkökulmia omassa työssä sekä niille, jotka eivät vielä toimi opettajina, on mahdollisuus luoda kontakteja tulevaisuutta varten. Tällöin on merkittävää, että harjoittelukokonaisuutta suunniteltaessa myös verkostoitumisen merkitys otetaan huomioon.

"Uusiin oppilaitoksiin ja opettajiin ja opetustapoihin tutustumisen mahdollisuus..." (Tutkimusaineisto)

"Muihin ryhmiin ja ihmisiin tutustuminen..." (Tutkimusaineisto)

"Harjoittelu auttaa avaamaan ovia, tuo varmuutta ja tekee mahdolliseksi useisiin oppilaitoksiin ja opetustapoihin tutustumisen..." (Tutkimusaineisto)

Opettajaopiskelijat toivat aineistossa esiin sen, että uuden oppiminen niin konkreettisista opetuskäytännöistä aina ammattitaidon kehittämiseen esimerkiksi havainnoiden, opetusharjoittelun tai ohjaavan opettajan palautteen keinoin ja lisäksi työkentän laajentaminen verkostoituen on merkityksellistä ammatti-identiteetin saavuttamiseksi.

7.2 Itsensä kehittäminen

Tutkimusaineiston perusteella kävi ilmi, että opettajaopiskelijat haluavat harjoittelulta jotakin, mikä hyödyttää juuri minua, juuri minun elämäntilanteessani. Itsensä kehittäminen, opettajaopiskelijan taustoista riippuen, nousi siis yhdeksi merkittäväksi tekijäksi, joka tulee ottaa huomioon harjoittelua kehitettäessä.

Opetusharjoitustunnit sinällään koettiin erittäin hyödylliseksi, erityisesti niiden opettajaopiskelijoiden mielestä, jotka eivät tällä hetkellä toimi opettajina tai joilla opetuskokemusta on vähän.

"Käytännön kokemusten saaminen..." (Tutkimusaineisto)

"Konkreettinen tekeminen..." (Tutkimusaineisto)

"Opettajakokemusta vähän, joten harjoittelu auttaa avaamaan ovia, tuo varmuutta ja tekee mahdolliseksi useisiin oppilaitoksiin ja opetustapoihin tutustumisen..." (Tutkimusaineisto)

"Auttoi opettajuuteen kasvussa..." (Tutkimusaineisto)

"Harjoittelun myötä saan palautetta, jonka perusteella voin kehittää omaa opettajuuttani..." (Tutkimusaineisto)

Toisaalta, jo opettajana toimivat kokivat, että opetusharjoitustunteja on liikaa.

"Opetustunteja liikaa jo opettajana toimivalle..." (Tutkimusaineisto)

"Opettajat ja ei-opettajat joutuvat harjoittelemaan saman määrän..." (Tutkimusaineisto)

Opettajana jo toimivat tai aikaisemmin toimineet opettajaopiskelijat voivat AHOT-prosessin avulla saada hyväksiluettua näkökulmien 1 ja 3 opetusharjoitustunnit. Tällöin opettajaopiskelijalle jää tehtäväksi 13 opetusharjoitustuntia. Myös AHOT-prosessi koettiin työlääksi. Onko 13 tuntia paljon vai vähän, jos sen voi hoitaa "oman työnsä ohessa"?

"Niille jotka taas toimii jo opettajana niin mikä hyöty harjoittelusta taas heille on..." (Tutkimusaineisto)

"Runsaasti opettajakokemusta, joten "harjoittelu" turhauttavaa..." (Tutkimusaineisto)

"Harjoittelu ei ole muuttanut opetusta..." (Tutkimusaineisto)

Onko opetusharjoitustunteja liikaa, vai onko kyse motivaatiosta? Motivaation merkitys näkyi selvästi tutkimusaineistossa. Niille opettajaopiskelijoille, joilla motivaatio on kohdillaan, opiskelu maittoi ja he kokivat hyötyvänsä harjoittelusta. Opiskelumotivaation puuttuessa puolestaan pienikin ponnistus tuntui suurelta.

"Tavoitteisiin pääsee, jos niistä on kiinnostunut..." (Tutkimusaineisto)

"Opetusharjoittelussa voisin tietenkin itsekkin haastaa itseäni enemmän..." (Tutkimusaineisto)

"Toisaalta pitkään opettajana toiminutkin voi saada uutta ideaa omaan opetukseen..." (Tutkimusaineisto)

Tutkimusaineiston perusteella myös havainnointi koettiin hyödylliseksi, mutta havainnointituntien määrä koettiin aivan liian suureksi. Havainnoiteihin oltaisiin toivottu myös enemmän näkökulmaa; laatua määrän sijaan.

"Havainnoiteja liikaa..." (Tutkimusaineisto)

"Havainnoiteihin kaipasin ohjatumpaa näkökulmien etsintää..." (Tutkimusaineisto)

"Laadulliset harjoittelunäkökulmat, olisiko kehitettävää..." (Tutkimusaineisto)

"Havainnointi on ihan mieltä avartavaa mutta sitä on kyllä liikaa..." (Tutkimusaineisto)

"Itselle havainnoinnit ja ohjaavan opettajan läsnäolo tärkeitä, koska niin vähän kokemusta opetustyöstä..." (Tutkimusaineisto)

Vanhan opetussuunnitelman mukaan opiskellessa opettajaopiskelijalle on annettu melko vapaat kädet havainnointien suorittamistavasta.

"On hyvä, kun voi toteuttaa omalla "sablunalla" omien tarpeiden/kiinnostusten mukaan..." (Tutkimusaineisto)

Toisille "vapaat kädet" sopii, mutta toiset kokevat havainnointien tekemisen ilman "määrättyjä" näkökulmia urakoinniksi. Jonkinlainen kultainen keskitie olisi siis tarpeen; jonkinlaiset reunaehdot, joiden sisäpuolella havainnoinnin voi suorittaa haluamallaan tavalla.

Harjoittelun raportointitapa nousi myös esille tutkimusaineistosta. Koettiin, että raportointi tulisi voida suorittaa myös jollakin muulla tavalla kuin kirjallisella tuotoksella. Ottaen huomioon erilaiset oppimistyyliä, toive on varsin perusteltu.

"Ei niin paljon kirjallista tuotosta..." (Tutkimusaineisto)

"Vertaisryhmäkeskustelua enemmän..." (Tutkimusaineisto)

"Ylilääjät raportointi on kyykytystä..." (Tutkimusaineisto)

"Erilaisia tapoja purkaa harjoittelujaksoja eli ei välttämättä kaikkea tekstiä vaan aina paperille..." (Tutkimusaineisto)

"Raportointi voisi olla tuntilistauksen sijaan teemoittava, lisää motivaatiota sekä ajatusmallin opettajan työn monipuolisuuteen..." (Tutkimusaineisto)

Lisäksi tutkimusaineistosta ilmeni, että opetusharjoitustuntien pitäisi olla yhtenäisempi kokonaisuus; ei tunti siellä, toinen täällä. Lisäksi toivottiin, että harjoittelu nivoutuisi paremmin muuhun pedagogiseen opetukseen.

"Harjoittelun tukeminen lähiopetuksella..." (Tutkimusaineisto)

"Opetusharjoittelun tulisi olla pitkäjänteisempää..." (Tutkimusaineisto)

"Opetustuntien pitäminen yksi siellä toinen täällä ei mielestäni palvele tarkoitustaan..." (Tutkimusaineisto)

"Opetusharjoittelu mielekkäämpää opintokokonaisuuksilla..." (Tutkimusaineisto)

Harjoittelua tulisi siis kehittää siihen suuntaan, että opettajaopiskelija, taustasta huolimatta, kokisi harjoittelun merkitykselliseksi. Opetuskokemus tulisi ottaa harjoittelussa huomioon, pitäen mielessä kuitenkin se, että opettaja ei koskaan ole valmis ja aina löytyy jotakin kehitettävää. Opettajaopiskelija pitäisi saada asettamaan konkreettisia tavoitteita harjoittelulleen, samoin pitäisi saada opettajaopiskelija motivoitumaan. Motivaatio pitäisi saada myös pysymään yllä koko opiskelun ajan.

7.3 Sosiaalinen tuki

Sosiaalinen tuki nousi aineiston perusteella yhdeksi merkittäväksi tekijäksi, joka tulee huomioida kehitettäessä harjoittelua. Aineistosta nousi esiin ohjaavan opettajan ja oppilaitoksen tuki niin henkilökemioiden, vuorovaikutuksen ja kannustamisen näkökulmista.

Ohjaavan opettajan tuki on eittämättä todella tärkeä harjoittelussa. Opettajaopiskelijat kokivat ohjaavan opettajan antamat konkreettiset neuvot ja palautteet tärkeinä kehittyessään opettajana. Toisaalta henkilökemioiden merkitys opiskelijan ja ohjaavan opettajan välillä on myös merkityksellinen tekijä harjoittelun onnistumisessa.

"Oman ohjaajan tuomat tärkeät näkökulmat herätti ajattelemaan..." (Tutkimusaineisto)

"Omasta opetuksesta toisten mielipiteen kuuleminen..." (Tutkimusaineisto)

"Ohjaava opettaja ja uudet näkökulmat opetukseen..." (Tutkimusaineisto)

"Saa ulkopuolisen arvion omasta työstään..." (Tutkimusaineisto)

"Harjoittelun myötä saan palautetta, jonka perusteella voin kehittää omaa opettajuuttani..." (Tutkimusaineisto)

"Loistava yhteistyö ohjaajan kanssa.." (Tutkimusaineisto)

Vuorovaikutus oppilaitoksen ja opiskelijoiden välillä tulisi olla avoimempaa ja aktiivisempaa. Aineistosta tuli esiin vaikeus löytää ohjaava opettaja ja toisaalta ohjaavan opettajan valintaprosessi miellettiin sekavaksi. Oppilaitokselta toivottiin aktiivisempaa roolia nimenomaisesti harjoittelun suhteen, juuri harjoittelun koordinoinnissa sekä opetusharjoituspaikan löytämisen tukemisessa. Aineiston vastaajista lähes puolet olivat ei opettajina toimivia, joten on melko selvää, että opetusharjoituspaikkojen suhteen nämä opettajaopiskelijat tarvitsevat oppilaitoksen aktiivisempaa tukea harjoittelun alkuun pääsemisessä.

"Ohjaajien valintaprosessi ja -tapa hiukan sekavat.." (Tutkimusaineisto)

"Oppilaitokselta parempi koordinointi harjoitteluun.." (Tutkimusaineisto)

"Oppilaitos voisi varmistaa, että harjoittelupaikkoja on monenlaisia.." (Tutkimusaineisto)

"Ei opettajana työskentelevänä sekä havainnointi- että opetustuntien järjestämiseen kuluu tolkkottomasti aikaa ja vaivaa.." (Tutkimusaineisto)

Tässä tutkimuksessa oli kyseessä aikuisopiskelijat, jotka omaavat jo kattavan, mutta kirjavan määrän työkokemusta erilaisista tehtävistä, jolloin oppilaitoksen rooli ottaa erilaiset yksilöt erilaisine taustoineen huomioon on merkittävä. Jo valintaprosessissa etsitään tietynlaisia "tyyppejä", mutta sen jälkeen tulisi huomioida nämä "tyypit" vielä tarkemmin, jotta jokainen saisi harjoittelusta paljon kannustavaa kokemusta ja oppia tuleviin tehtäviin opettajina tai muina opetusalan ammattilaisina.

Pohdittuamme tutkimuksen tuloksia, aineisto vastasi hyvin rajattuun tutkimuskysymykseen siitä, mitkä ovat ne tekijät, jotka oppilaitoksen tulisi huomioida harjoittelukokonaisuutta kehitettäessä. Suuremmalla aineistolla olisi voinut nousta vielä muitakin merkityksellisiä tekijöitä esiin, mutta tässä tutkimuksessa nousi mielestämme hyvin ne keskeiset asiat esiin, jotka ovat suurimmassa roolissa harjoittelussa. Myös tutkijoina sekä opettajaopiskelijoina voimme peilata omaa kokemustamme saatuihin tuloksiin, sillä koemme itse samoin moneltakin kannalta katsottuna.

8 HARJOITTELUN KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää ne tekijät, jotka tulisi ottaa huomioon harjoittelua kehitettäessä. Aineiston perusteella tällaisia tekijöitä ovat ammatilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen ja sosiaalinen tuki.

Opettajaopiskelijoiden taustoista riippuen, ammatilliset tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaiset. Tämä pitäisi ottaa huomioon harjoittelussa. Ei opettajana toimivat kokivat, että harjoittelu voisi olla kokonaisuus irrallisten tuntien sijaan. Toivottiin myös kokemuksia opettajan monipuolisesta tehtävänkirjosta, muustakin kuin opettamisesta. Jo opettajana toimivat opettajaopiskelijat puolestaan kokivat opetusharjoitustunteja olevan liikaa. Koska opettajan tulisi aina olla aikaansa edellä, opettaja ei koskaan ole valmis. Harjoittelulle on siis mielestämme aina tarvetta, opettajakokemuksen määrästä riippumatta.

Uudessa opetussuunnitelmassa harjoittelukokonaisuus jakaantuu vanhan opetussuunnitelman tavoin kolmeen osaan. Uudessa opetussuunnitelmassa kaikki opetusharjoitustunnit ovat yhdessä harjoittelukokonaisuudessa. Tämä mahdollistaa paremmin kokonaisen opintojakson toteuttamisen harjoittelussa.

Opetusharjoitustunnit tulisi tehdä kokonaisuutena, joka sisältäisi esimerkiksi opintojakson suunnittelun, oppituntien pitämisen ja arvioinnin. Ei opettajina toimiville voi olla vaikeaa saada vastuulleen kokonainen kurssi. Tämän vuoksi olisi tärkeää, jos TAOKK:lla olisi yhteistyöoppilaitoksia eri kouluasteilla, joissa harjoittelu olisi mahdollista suorittaa. Kokonaisen opintojakson pitäminen yhdessä oppilaitoksessa mahdollistaisi myös kokemusten saamisen opettajan monipuolisesta tehtävänkirjosta, myös muusta kuin varsinaisesta opetustyöstä.

Jo opettajana toimiville tällainen kokonaisuuden hallinta on jo tuttua. Tämän vuoksi harjoittelu voi tuntua turhauttavalta. Kokeneille opettajille opetusharjoitustunnit voisivat olla teemoitettuja. Omien lähtökohtien mukaan, voisi kokeilla vaikka itselle uusia opetusmenetelmiä. Tämä toisi uusia näkökulmia opetuksen suunnitteluun, oppituntien pitämiseen ja arviointiin. Uudessa opetussuunnitelmassa harjoittelua ohjaa ja kokoaa yhteen opintojen alussa laadittava opettaja-

harjoittelusuunnitelma. Opettaja voisi tässä itse määritellä itselleen tavoitteet ja teemoitukset opintokokonaisuudelle.

Uudessa opetussuunnitelmassa opetusharjoitustuntien määrä on 30 oppituntia kaikille. Eriyttäminen opettajakokemuksen mukaan tulisi tehdä ei määriä muuttamalla vaan sisältöön keskittymällä. Varmasti jokaisella opettajaopiskelijalla on jokin osa-alue, mitä voi vahvistaa tai kehittää. Opettajien erilaisten taustojen huomioon ottaminen ja opetuksen eriyttäminen kokemuksen ja mielenkiinnon mukaan lisää opettajaopiskelijoiden motivaatiota.

Havainnointien määrä koettiin aineiston perusteella liian suureksi. Havainnointeihin toivottiin teemoitusta – laatua määrän sijaan. Uudessa opetussuunnitelmassa havainnointien määrää on pienennetty, ehkä jopa liikaa AHOT-prosessi huomioon ottaen. Lisäksi havainnointeja ohjaamaan on määritelty perehtymisteemat.

Tutkimusaineistosta kävi hyvin selkeästi ilmi, että ohjaavan opettajan rooli on tärkeä kaikille. Koettiin, että ohjaavalta opettajalta saatu palaute ja kannustus veivät eteenpäin. Ohjaavan opettajan kanssa käytäviä keskusteluita voisi olla nykyistä enemmän.

Lähipäivien hyödyntäminen harjoitteluna mainittiin tutkimusaineistossa. Lähipäivinä voitaisiin järjestää lyhyitä opetustuokioita ryhmäopettajan antamista aihepiireistä. Opetustuokiot voitaisiin purkaa vertaismentoroinnilla. Osa uuden opetussuunnitelman vertaisarvioinneista voitaisiin suorittaa tässä yhteydessä. Vertaismentoroinnin avulla voitaisiin käsitellä nykyistä enemmän esimerkiksi tunti-suunnitelmia.

Tutkimusaineiston perusteella harjoittelun reflektointiin toivottiin vaihtoehtoisia tapoja kirjoittamisen sijaan. Harjoittelu tulisi voida reflektoida erilaiset oppimistyyliä huomioon ottaen esimerkiksi keskustellen pienryhmissä tai laatimalla tekstille vaihtoehtoinen tuotos. Uudessa opetussuunnitelmassa on pienryhmäkeskustelu harjoittelun päätteeksi. Lisäksi harjoittelun kokemuksista keskustellaan seminaareissa.

Uudessa opetussuunnitelmassa moniin tutkimuksessa esiin tulleisiin harjoittelun kehittämistoiveisiin on jo vastattu. Ottamalla lisäksi huomioon kehittämishankkeessa esiin tulleet kehittämissuositukset, opettajaopiskelijat saavuttavat aiempaa paremmin ammatilliset tavoitteensa ja motivaatio opiskeluun paranee. Myös opiskelijoiden oppilaitoksesta ja vertaisilta saama tuki lisääntyy.

9 YHTEENVETO

Idea tämän kehittämishankkeen aiheesta syntyi tutkijoiden suorittaessa omia harjoittelujaan. Tutkijoiden lähtökohdat olivat samanlaiset (ei opettajakokemusta), mutta tavoitteet poikkesivat toisistaan. Tämä herätti ajattelemaan kysymystä, miten harjoittelulla voitaisiin tukea opettajaopiskelijoiden moninaisia tavoitteita. Mitkä tekijät tulisi huomioida harjoittelua kehitettäessä?

Kysymys on ajankohtainen, sillä Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa vuonna 2013 opettajaopintonsa aloittavat opiskelijat suorittavat opintonsa uuden opetus suunnitelman mukaan. Opettaessa uusi opetus suunnitelma käyttöön se aina hieman ”elää”, joten opettajaopiskelijoiden toiveet harjoittelun kehittämistä ovat tärkeitä uuden opetus suunnitelman käyttöönotto vaiheessa.

Uudessa ja vanhassa opetus suunnitelmassa on kokonaisuudessaan suurin piirtein sama määrä harjoittelua, mutta jako havainnointien ja opetusharjoitustuntien välillä on hieman erilainen. Suurimpina muutoksina uuden opetus suunnitelman mukaiseen harjoitteluun on tulossa opettajaharjoittelusuunnitelman laatiminen opintojen aluksi, missä opettajaopiskelija itse määrittää tavoitteet omalle harjoittelulle. Lisäksi kaikki opetusharjoitustunnit pidetään yhdessä opintojakossa aikaisemman hieman hajallaan olevan järjestelyn sijaan. Lisäksi perehtymisiä ohjaavat uudessa opetus suunnitelmassa perehtymisteemat.

Aloitimme tutkimuksen teon haastattelemalla Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun henkilökuntaa. Haastatteluiden perusteella laadimme vuonna 2012 opettajaopintonsa aloittaneille opettajaopiskelijoille suunnatun kyselyn, jonka tarkoituksena oli saada opettajaopiskelijoiden näkökulma harjoittelun toimivuudesta sekä saada ideoita harjoittelun kehittämiseen. Kyselyyn vastasi 71 opettajaopiskelijaa, jotka jakaantuivat melko lailla puoliksi opettajiin ja ei opettajiin tällä hetkellä toimiviin.

Kyselytutkimuksen aineiston analyysi toteutettiin laadullisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineiston perusteella merkityksellisiksi tekijöiksi harjoittelun kehittämisen näkökulmasta nousivat ammatilliset tavoitteet, itsensä kehittäminen ja sosiaalinen tuki.

Ammatillisia tavoitteita olivat tutkimusaineiston perusteella mm. pedagogisen pätevyyden saaminen, oman ammattitaidon kehittäminen ja verkostoituminen. Harjoittelun haluttiin olevan merkityksellistä: miten harjoittelu kehittää juuri minua, miten harjoittelu auttaa juuri minua pääsemään tavoitteisiini. Motivaation merkitys nousi selkeästi esille tutkimusaineistosta. Lisäksi koettiin, että tuki oppilaitokselta, ohjaavalta opettajalta ja vertaisilta on tärkeää harjoittelussa.

Harjoittelun tulisi ottaa huomioon opettajaopiskelijoiden moninaiset taustat. Harjoittelulle on aina tarvetta, riippumatta siitä kuinka pitkään on toiminut opettajana vai onko opettajakokemusta laisinkaan. Opettajakokemuksen ei välttämättä tarvitsisi vaikuttaa harjoittelun määrään vaan laatuun. Kokematon opettaja tarvitsee kokemusta itse opettamisesta; kokenut opettaja voi harjoitella vaikkapa hänelle uusia opetusmenetelmiä. Tämän myötä tulee uusia näkökulmia oppituntien pitämisen lisäksi myös tuntien suunnitteluun ja arviointiin. Uuden opetussuunnitelman mukaisen opettajaharjoittelusuunnitelman laatiminen opintojen alkuvaiheessa auttaa opettajaopiskelijaa omien tavoitteidensa hahmottamisessa ja määrittämisessä ja tekee harjoittelusta aikaisempaa merkityksellisempää.

Harjoittelussa tulisi olla riittävästi mahdollisuuksia keskustella. Ohjaavan opettajan kanssa käytävien keskusteluiden määrä voisi olla suurempi, samoin vertaiskeskusteluiden. Lähipäiviä voitaisiin käyttää nykyistä enemmän harjoitteluun, esimerkiksi uuden opetussuunnitelman mukaiset vertaisarviointit voitaisiin suorittaa lähipäivinä pidettävien opetustuokioiden arviointeina.

Oppilaitoksen ja opettajaopiskelijan välisen vuorovaikutuksen tulisi olla parempaa. Opintojen yksilöllistämisen pitäisi sujua mutkattomammin. Harjoittelupaikkojen saamista auttamaan pitäisi olla yhteistyöoppilaitoksia eri kouluasteilla.

Reflektoinnille tulisi olla erilaisia tapoja nykyisen kirjoittamiseen keskittyvän reflektoinnin sijaan. Uudessa opetussuunnitelmassa harjoitteluita pohditaan pienryhmissä, mutta edelleen laaditaan kirjallinen raportti. Olisi tärkeää, että harjoittelun reflektoinnissa olisi otettu huomioon erilaiset oppimistyylit.

Uudessa opetusuunnitelmassa moneen tutkimuksessa esille nousseeseen toiveeseen on jo vastattu. Tutkimustuloksia voi kuitenkin hyödyntää TAOKK:n harjoittelukokonaisuuden kehittämisessä edelleen. Tutkimustulokset antavat ideoita niihin osa-alueisiin, jotka eniten kaipaavat muutosta, etenkin harjoittelun havainnointi- ja opetusharjoituskokonaisuudet sekä niiden yksilöllistäminen.

Tutkimustyötä voisi jatkaa syventäen tutkimusta johonkin näistä saaduista tutkimustuloksista, esimerkiksi sosiaalisen tuen merkitykseen opettajaopiskelijalle.

LÄHTEET

Blomberg, S., Komulainen, J., Lange, K., Lapinoja, K. P., Patrikainen, R., Røhiola, U., Sahi, S. & Turunen, T. 2009. Opettajuuteen ohjaaminen. Hakapaino. Helsinki. 234 s.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2012a. Opetusharjoitteluohje. [www]. Saatavilla: intra.tamk.fi. Viitattu 9.8.2013. 9 s.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2012b. Opintojen ja osaamisen hyväksilukeminen. [www]. Saatavilla: intra.tamk.fi. Viitattu 9.8.2013. 10 s.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2012c. Ammatillinen opettajakoulutus. Toteutussuunnitelma 2012. 39 s.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2012d. Ammatillinen opettajakoulutus. Opetussuunnitelma 2012. 22 s.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2013. Ammatillinen opettajakoulutus. Opetussuunnitelma 2013. [www]. Saatavilla: www.tamk.fi. Viitattu 9.8.2013. 68 s.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. 175 s.

Valli, R. & Isosomppi, L. (toim.). 2008. Opetusharjoittelun uudet mahdollisuudet. WS Bookwell Oy. Juva. 217 s.

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Sanna Ahola ja Piia Alho

Kehittämishanke: Näkökulmia harjoittelun kehittämiseen opettajaopinnoissa

Kysely vuonna 2012 opintonsa aloittaneille opettajaopiskelijoille

Taustakysymykset

1. Ryhmä (esim. 12TaPeB)

2. Ikä

☐ alle 19 vuotta	☐ 35-39 vuotta	☐ 55-59 vuotta
☐ 20-24 vuotta	☐ 40-44 vuotta	☐ 60-64 vuotta
☐ 25-29 vuotta	☐ 45-49 vuotta	☐ 65-69 vuotta
☐ 30-34 vuotta	☐ 50-54 vuotta	☐ yli 70 vuotta

3. Sukupuoli

- nainen mies

4. Opettajana toimiminen tällä hetkellä

- ei kyllä
- peruskoulussa
 - lukiossa
 - toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa
 - ammattikorkeakoulussa
 - yliopistossa
 - muualla, missä? _____

5. Miksi hakeuduit opettajankoulutukseen?

Kokemukset opetusharjoittelusta (2 kysymystä)

6. Mikä opetusharjoittelussa on ollut hyödyllisintä/parasta? Miksi?

7. Mikä opettajaopinnoissa mielestäsi on ollut hyödyllisintä: lähipäivät, etätehtävät, opetusharjoittelu vai joku muu? Miksi?

Nykyisen opetusharjoittelun toimivuus (2 kysymystä)

8. Onko nykyinen opetusharjoittelu mielestäsi toimiva (esim. havainnointi, opetustunnit, reflektointi, ohjaava opettaja; em. määrät ja laatu)?

9. Miten opetusharjoittelu palvelee omalta osaltasi opettajana kehittymistä tai muihin tavoitteisiisi pääsyä?

Opetusharjoittelun kehittäminen (2 kysymystä)

10. Miten kehittäisit opetusharjoittelua? Miksi juuri sillä tavalla?

11. Muita kommentteja ja ajatuksia opetusharjoittelun kehittämiseen?

AINEISTON REDUSOINTI JA KLUSTEROINTI

Kokemukset opetusharjoittelusta

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Harjoitteluohjaajan panos hyvä ja palaute antoisa	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Ohjaavan opettajan konkreettiset neuvot	Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Uudet opetuskäytännöt
Oman ohjaajan tuomat tärkeät näkökulmat herätti ajattelemaan	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Ohjaavan opettajan palautteet	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Omasta opetuksesta toisten mielipiteen kuuleminen	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Uusiin oppilaitoksiin ja opettajiin ja opetustapoihin tutustumisen mahdollisuus	Verkostoitumisen tärkeys ja erilaiset opetustavat	Verkostoituminen Uudet opetuskäytännöt
Erilaisiin oppilaitoksiin ja opinto-suunnitelmiin tutustuminen oppimisen kannalta parasta antia	Verkostoitumisen tärkeys ja erilaiset opetustavat	Verkostoituminen Uudet opetuskäytännöt
Erilaisiin oppilaitoksiin tutustumisen mahdollisuus	Verkostoitumisen tärkeys	Verkostoituminen
Opetusharjoittelu ja osa lähipäivistä hyödyllisiä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoittelu ja etätehtävät hyödyllisiä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Lähipäivät ja harjoittelu hyviä	Harjoittelun ja lähipäivien hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Etätehtävät ovat hyödyllisiä, mutta riippuu millainen oppijan oma motivaatio	Motivaation merkitys	Motivaatio
Opetusharjoittelut ja havainnointit, joista saanut uutta näkökulmaa opetustyöhön	Näkökulmien laajeneminen opetuksessa	Uudet opetuskäytännöt
Ammatti-identiteetin kehittyminen	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen
Itsevarmuuden kehittyminen	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen
Opettajuuteen kasvaminen	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen
Toisten opetuksesta oppi paljon havainnoimalla sekä reflektoiden omaa opetusta	Havainnoimalla ja reflektoiden oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Eri aloilla ja tasoilla havainnointi antanut paljon	Havainnoimalla ja reflektoiden oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Monipuoliset havainnointipaikat	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Muiden opetukseen tutustuminen ja tutustuminen erilaisiin oppilaitoksiin	Verkostoitumisen tärkeys ja erilaiset opetustavat	Verkostoituminen Uudet opetuskäytännöt
Ohjaavan opettajan kommentit/palautte	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Katsoo hieman eri vinkkelistä omaa opetusta kuin tavallisesti	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Erilaisia "kuvakulmia" on tullut esiin	Erilaiset opetustavat	Uudet opetuskäytännöt
Havainnointi antanut hyvin näkemystä tämän päivän opetukseen	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Uusien opetusmenetelmien kokeilu ja palautteen saaminen omasta toiminnasta	Erilaiset opetustavat Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Uudet opetuskäytännöt Kannustaminen
Reflektointi	Reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoinnit olen kokenut hyvinä	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Sisällöllisen tuntuun suunnitelman tekeminen	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoinnit ovat olleet erittäin hyviä kokemuksia ja tätä vertaistukea voisi myöhemminkin hyödyntää	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen Verkostoitumisen tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen Verkostoituminen
Käytännön kokemusten saaminen	Harjoittelun hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Paneutuminen opetuksen mielekkyyden pohtimiseen	Reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Koko ajan lisääntyvä ja täydentyvä näkemys opettamisesta	Harjoittelun hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Tuntien suunnittelu kehittyi	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Opetusmenetelmien monipuolinen käyttö	Erilaiset opetustavat	Uudet opetuskäytännöt
Uusia kontakteja ja näkökulmia	Verkostoitumisen tärkeys	Verkostoituminen
Opettajan antamat palautteet	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Muihin ryhmiin ja ihmisiin tutustuminen	Verkostoitumisen tärkeys	Verkostoituminen
Haasteiden ymmärtäminen	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoista oli suurta arvoa, sai vinkkejä miten opetusta voidaan toteuttaa eri tavalla	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Reflektointi oli hyödyllistä	Havainnoimalla ja reflektoidulla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Ohjaavan opettajan palautte	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Havainnoinnit ovat erittäin opettavaisia	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Vertaistuki	Verkostoitumisen tärkeys	Verkostoituminen
Uusia asioita ja tuttuihin asioihin uusia näkökulmia	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Ohjaava opettajani on hyvä tyyppi ja vuorovaikutuksemme on asia-pitoista ja vaivatonta	Henkilökemioiden toimivuus	Henkilökemiat
Nähdä erilaisia tapoja opettaa, erilaisia opettajia, erilaisia ryhmiä.	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Voisin kuvitella, että hyödyllisintä on se, että pääsee opettamaan erilaisia ryhmiä	Harjoittelun hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
On tosi työläs toteuttaa, jos et toimi opettajana parhaillaan	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Niille jotka taas toimii jo opettajana niin mikä hyöty harjoittelusta taas heille on?	Motivaation merkitys	Motivaatio
Palautteet, joita opetusharjoittelusta saa	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Saa myös tuntumaa erilaisiin opetusryhmiin ja kouluihin	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Oman rutiinin katkaiseminen	Refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Tuntien suunnittelu -> terävöittää	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Ohjaava opettaja -> kommentit, seurasi opetusta, rohkaiseva	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Havainnointitunnit olivat mielenkiintoisia	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Ohjaavan opettajan palaute	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Muiden opettajien opetuksen havainnointi ja näistä saadut uudet	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
opetusmenetelmät -> asioihin lähestymistavat	Näkökulmien laajeneminen opetuksessa	Uudet opetuskäytännöt
Konkreettisia asioita työhön	Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Uudet opetuskäytännöt
Ohjaava opettaja ja uudet näkökulmat opetukseen	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Näkökulmien laajeneminen opetuksessa	Kannustaminen Uudet opetuskäytännöt
Saa tehdä laajoja kokonaisuuksia, kokonaisia kursseja ja toteuttaa niitä	Harjoittelun hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Hyvä, että ohjaavan opettajan kanssa puretaan harjoittelun kokemuksia	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Konkreettinen tekeminen	Harjoittelun hyödyllisyys	Opiskelun merkityksellisyys
Kun raportoi opetusharjoittelua niin miettii paremmin ja syventävämmiin harjoitteluun	Refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Oppinut valmistautumisen tärkeyden	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Erilaisten menetelmien opetteleminen ja niiden "testaaminen" käytännössä	Erilaiset opetustavat	Uudet opetuskäytännöt
Saa ulkopuolisen arvion omasta työstään	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Pystyy hyödyntämään saatua arviointia parantaakseen omia käsityksiään ja käytäntöjä	Näkökulmien laajeneminen opetuksessa	Uudet opetuskäytännöt
Saa hyvää materiaalia omaan käyttöönsä arvioitsijalta	Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Uudet opetuskäytännöt
On päässyt näkemään erilaisia opettajia ja saanut huomata, että monenlaisilla tavoilla ja persoonilla voi tehdä opetustyötä. Rohkeutta itselle toimia omalla tavalla	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoiteja vain on kovin paljon työn ohessa tehtäväksi	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Videointi oli myös hyödyllistä tai siis niiden videoiden katselu ja kommentointi sekä oman että muiden	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
On ollut pakko valmistella tunnit vieläkin "paremmin"	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Loistava yhteistyö ohjaajan kanssa	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Henkilökemiat	Kannustaminen Henkilökemia
Opetuksen seuranta	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Tuntisuunnitelmiin pysähtyminen ja tunnin jälkeinen itserefleктоinti ja ohjaavan opettajan kanssa tehtävä palautekeskustelu	Suunnittelun tärkeys Refleктоimalla oppiminen Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Ammattitaidon kehittyminen Kannustaminen

Nykyisen opetusharjoittelun toimivuus

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Havainnointimäärät tuntuivat aluksi isoilta, mutta oppi paljon	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoinnit antaa mahdollisuuden havainnoida ja reflektoida erilaisia tapoja opettaa	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoinneissa näkee hyviä ja ei niin hyviä tapoja opettaa	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoiteja voisi olla enemmänkin	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoiteihin kaipasin ohjatumpaa näkökulmien etsintää	Havainnointien selkeämpi tavoitteellisuus	Motivaatio
Havainnoiteja liikaa	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Tulee kokeiltua erilaisia ja uusia opetusmenetelmiä	Harjoittelu rohkaisee kokeiluihin	Uudet opetuskäytännöt
Muiden opetuksen seuraaminen ja ideoiden ammentaminen omaan opetukseen	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Toimintatapojen ja menetelmien kokeilu	Harjoittelu rohkaisee kokeiluihin	Uudet opetuskäytännöt
Olen oppinut suunnittelemaan tunteja ja pysymään paremmin aiheen ytimessä	Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Uudet opetuskäytännöt
Opetusharjoittelussa voi harjoitella erilaisia opetusmenetelmiä sekä näkee minkälaisia asioita tulee huomioida opettajantyössä	Harjoittelu rohkaisee kokeiluihin	Uudet opetuskäytännöt
Opetusharjoittelu oleellinen osa opiskelua	Harjoittelun merkitys suuri	Opiskelun merkityksellisyys
Omaa opetusta enemmän NK1:ssä ja NK3:ssa	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Opetustunteja jo opettajana toimivalle liikaa	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Opetusharjoittelun tulisi olla pitkäjänteisempää	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Harjoittelun tukeminen lähi-opetuksella	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Auttoi opettajuuteen kasvussa	Harjoittelun merkitys suuri	Opiskelun merkityksellisyys
Voisi olla räätälöity versio jo opena toimiville, jolloin opetusharjoittelun määrä voisi olla vähäisempi	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Opettajakokemusta vähän, joten harjoittelu auttaa avaamaan ovia, tuo varmuutta ja tekee mahdolliseksi useisiin oppilaitoksiin ja opetustapoihin tutustumisen	Harjoittelun merkitys suuri Verkostoitumisen tärkeys	Opiskelun merkityksellisyys Verkostoituminen
Hyvää kokemusta jännittämisen vähentämiseksi	Harjoittelun merkitys suuri	Opiskelun merkityksellisyys
Runsaasti opettajakokemusta, joten "harjoittelu" turhauttavaa	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Opettajat ja ei-opettajat joutuvat harjoittelemaan saman määrän... turhauttavaa	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Hyvä keino hankkia kokemuksia ja suhteita	Harjoittelun merkitys suuri Verkostoitumisen tärkeys	Opiskelun merkityksellisyys Verkostoituminen
Ohjaava opettaja voisi olla mukana useammalla tunnilla	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Ohjaavan opettajan palaute kehittävää	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Liikaa painoarvoa ohjaavalla opettajalla	Henkilökemioiden toimivuus	Henkilökemiat
Ohjaavan opettajan rakentava ja kannustava palaute	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Raportointia paljon, enkä näe ketä se hyödyttää	Motivaation merkitys	Motivaatio
Raportointi voisi olla tunti- tai viikkotapaamisen sijaan teemoittava, lisää motivaatiota sekä ajatusmallin opettajan työn monipuolisuuteen	Reflektoinnin selkeämpi tavoitteellisuus	Opiskelun merkityksellisyys
Minulle ainakin liikaa havainnointeja	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Mielestäni oli kiva kokeilla eri opetusmenetelmiä ja sai niistä palautetta	Harjoittelu rohkaisee kokeiluihin Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Uudet opetuskäytännöt Kannustaminen
Havainnointikertoja on liikaa	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Auttaa reflektioajattelua	Reflektoimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Harjoittelun ja havainnoinnin järjestäminen normaalin päivätyön yhteyteen haastavia	Havainnointien määrä Oppilaitoksen tuki	Opiskelun merkityksellisyys Vuorovaikutus
Laadulliset harjoittelunäkökulmat, olisiko kehitettävää?	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Havainnointien lukumäärä voisi olla hieman pienempi	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Harjoittelun myötä saan palautetta, jonka perusteella voin kehittää omaa opettajuuttani	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Harjoittelun merkitys suuri	Kannustaminen Opiskelun merkityksellisyys

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
On hyvä, kun voi toteuttaa omalla "sablunalla" omien tarpeiden/kiinnostusten mukaan	Motivaation merkitys	Motivaatio
Tavoitteisiin pääsee, jos niistä on vain itse kiinnostunut	Motivaation merkitys	Motivaatio
Ohjaavan opettajan hyvä ohjaus	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Saa riittävästi kokemusta ja palautetta	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Muiden havainnoinneista saa uusia vinkkejä	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Opetuksen suunnittelu auttaa hahmottamaan opetuskenttää laajemmin	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Reflektointi paranee ja sitä kautta työni	Refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Harjoittelussa joutuu punnitsemaan ja suunnittelemaan opettavan asian	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Mahdollisuus päästä näkemään muiden opettajien toimintaa	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Kommenttien ja ohjauksen saaminen omasta toiminnasta	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
On mielekästä tehdä alustava opetussuunnitelma ja arvioida, miten sen klaarasin ja näyttävätkö sen hetkiset tavoitteeni toteutuvan	Suunnittelun tärkeys Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnointitunteja on aivan liikaa	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Ei opettajana työskentelevänä sekä havainnointi- että opetustuntien järjestämiseen kuluu tolkkottomasti aikaa ja vaivaa	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Opetustuntien pitäminen yksi siellä toinen täällä ei mielestäni palvele tarkoitustaan	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Havainnointi on ihan mieltä avartavaa mutta sitä on kyllä liikaa	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen Havainnointien määrä	Ammattitaidon kehittyminen Opiskelun merkityksellisyys
Näen erilaisia tapoja opettaa	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoiteja on mielestäni aivan liian paljon	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Reflektointi tuo esiin omaa ajattelua ja polkua matkalla opettajuuteen	Refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Ohjaava opettaja on peili ja tuki, jos suhde toimii hyvin	Henkilökemioiden toimivuus Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Henkilökemiat Kannustaminen
Kun opettaa, niin harjoitustunteja on liikaa	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Harjoittelu ei ole muuttanut opetusta	Motivaation merkitys	Motivaatio
Havainnointien määrä pienemmäksi	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Suunnittelun tärkeys	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Opetusharjoittelua voisi vähentää niiltä opettajilta joilla on paljon opetuskokemusta	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Ohjaava opettaja on hyvä, koska antoi paljon vinkkejä arjen opetustyöhön	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Ammattitaidon kehittyminen Uudet opetuskäytännöt
Havainnoiteja on aivan liian paljon	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Olen saanut uusia ajatuksia, ideoita menetelmistä	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Ammattitaidon kehittyminen Uudet opetuskäytännöt
Opetusharjoittelussa voisin tiettenkin itsekin haastaa itseäni enemmän esimerkiksi siinä, minkä paikan harjoittelukertojen pitämiseen valitsen	Motivaation merkitys	Motivaatio
Havainnoiteja on aika paljon	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Saa palautetta ja positiivista kannustusta osaamisestaan	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Enemmän saisi olla lähitunneilla opettamisen esimerkkejä	Konkreettiset neuvot opetustyöhön	Uudet opetuskäytännöt
Lisää ammattitaitoa opettajana kun kehittelee erilaisia opetusmetodeja oppilaille	Harjoittelu rohkaisee kokeiluihin	Uudet opetuskäytännöt Ammattitaidon kehittyminen
On saanut kokemusta / on kehittynyt opetuksen suunnittelussa ja tavoitteen asettelussa	Harjoittelun merkitys suuri Suunnittelun tärkeys	Opiskelun merkityksellisyys Ammattitaidon kehittyminen
Harjoittelun ohjaajalta saama palaute on ollut hyödyllistä	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Havainnoiteja oli mielestäni liikaa	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Osan havainnoineista voisi korvata esim. harjoittelutunneilla	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Havainnoiteja tuntuu olevan aika reippaasti	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Saa esiintymisvarmuutta ja varmuutta omasta osaamisestaan	Identiteetin kehittyminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnoiteja voisi olla vähemmän (esim. 6/opetusjakso)	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaavan opettajan läsnäolokertojen määrä voisi olla max 4; laatu on ollut kiitettävä	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta Henkilökemiat	Kannustaminen Henkilökemia
Reflektointi on erittäin tärkeää	Refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Olen oppinut ymmärtämään tunti-suunnitelman merkityksen/tärkeyden	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Olen saanut harjoitella opettamista aidoissa tilanteissa	Harjoittelun merkitys suuri	Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaavan opettajan käyttö on hyvä käytäntö	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Mikäli opiskelija opettaa vakituisesti niin NK2 määriä voisi ehkä vähentää	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Ulkopuolisten arvioiden käyttö ja saatu arvio niistä kehittää omaa osaamista	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Määrällisesti sitä on liikaa	Havainnointien määrä Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Opiskelun merkityksellisyys Motivaatio
Oma ohjaava opettaja on ollut tosi hyvä ja häneltä olen saanut paljon käytännön pikkuvinkkejä opetustyöhön. Edellä mainittu tietysti riippuu paljon ohjaavasta opettajasta	Konkreettiset neuvot opetustyöhön Henkilökemiat Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Uudet opetuskäytännöt Henkilökemia Kannustaminen
Itselle havainnoinnit ja ohjaavan opettajan läsnäolo tärkeitä, koska niin vähän kokemusta opetustyöstä. Toisaalta pitkään opettajana toiminutkin voi saada uutta ideaa omaan opetukseen	Harjoittelun merkitys suuri Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Opiskelun merkityksellisyys Kannustaminen
En usko sen vaikuttava millään tavalla	Motivaation merkitys	Motivaatio
Useamman vuoden opetustyötä tehneelle pitäisi mielestäni hyväksilukea suurempi osa opetusharjoittelusta	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Toki on hyödyllistä havainnoida monipuolisesti eri opettajien pitäämää opetusta sekä pohtia harjoitustuntien kautta oman opettajuutensa vahvuuksia ja heikkouksia mutta määrä voisi olla vähäisempi opettajan ammatissa jo toimivan henkilön osalta	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen Havainnointien määrä	Motivaatio Ammattitaidon kehittyminen Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoittelu antaa mahdollisuuden analysoida syvällisesti omaa opettajana toimimista ja havainnoida asioita/alueita, joissa on kehitettävää	Havainnoimalla ja refleктоimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Havainnointi on työssäkäyvälle ihmiselle lähes mahdotonta. Havainnointia on aivan liikaa.	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaavan opettajan käynnit ja palaute on hyödyllistä	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen
Ylilääjää raportointi on kyykytystä	Reflektionitapa	Opiskelun merkityksellisyys Motivaatio
Havainnointeja on ehdottomasti liikaa	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Palaute ja vinkit ohjaajalta olivat hyödyllisiä	Palautteen saamisen tärkeys ohjaavalta opettajalta	Kannustaminen

Opetusharjoittelun kehittäminen

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Opetusharjoittelu mielekkäämpää opintokokonaisuuksilla	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Harjoittelutunteja voisi pitää enemmän kokonaisuuksina, esim. yksi kurssikokonaisuus	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Erilaisissa oppilaitoksissa opettamisen mahdollisuus, näkee erilaisia toimintatapoja ja kulttuuria	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Erilaisten tuntien opettamis mahdollisuus, antaisi laajemman kuvan opettamisesta	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Vähempi harjoitustunteja niille, jotka jo toimivat opettajina	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Opetusharjoittelua vähemmän, keskittyä ohjaavan opettajan kanssa tuntisuunnitteluun ja palautteen antamiseen	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Jo opettajana toimiville räätälöity harjoittelu	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
HOPS olisi avainsana	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Ohjaavan opettajan löytäminen tulisi olla helpompaa	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Ohjaajien valintaprosessi ja -tapa hiukan sekavat	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Ohjeistus voisi olla parempaa ja selkeämpää	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Ohjaava opettaja voisi seurata opintojen alusta loppuun, mentoroida koko opiskelun ajan	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Harjoittelukoulu ei opettajana toimiville	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Harjoitustunnit voisi olla määriteltyjä jossain määrin	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Tutustuminen harjoituskoulun ympäristöön	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Tutustuminen myös työympäristöön, opettajiin ja opetussuunnitelmiin	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Vertaisryhmäkeskustelua enemmän	Reflektoinnin selkeämpi tavoitteellisuus	Opiskelun merkityksellisyys
Oppilaitokselta parempi koordinointi harjoitteluun	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Oppilaitos voisi varmistaa, että harjoittelupaikkoja on monenlaisia	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Ehkä pitäisi vaatia enemmän eri paikoissa tehtäviä havaintoja	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoittelu voitaisiin videoida	Reflektoinnin selkeämpi tavoitteellisuus	Opiskelun merkityksellisyys
Korvaisiko laatu määrän?	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoittelua voitaisiin toteuttaa lähipäivinä kokeilemalla omassa ryhmässä erilaisia opetusmenetelmiä	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Erilaisten opetusmenetelmien, työkalujen yms. tiedon saaminen tunnilla tai käytännössä	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys

<u>Alkuperäisilmaus</u>	<u>Pelkistetty ilmaus</u>	<u>Alaluokka</u>
Ohjaava opettaja, jonka kanssa voi käydä arvioivaa ja reflektioivaa keskustelua	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Ohjaavan opettajan kanssa jos olisi enemmän mahdollisuus tavata suunnitella	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Opetusharjoittelupaikkoja ei aina ole helppo löytää	Oppilaitoksen tuki	Vuorovaikutus
Havainnointituntien seuraaminen antaa ideoita eri opetusmenetelmistä	Havainnoimalla ja reflektioimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Tarkkailijana pystyy seuraamaan opettajan ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta	Havainnoimalla ja reflektioimalla oppiminen	Ammattitaidon kehittyminen
Opetustuntien pitäminen taas kehittää ylipäättään opettajan ammattitaitoa	Harjoittelun merkitys suuri	Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaava opettaja on tässä apuna ja neuvojana	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Opetusharjoittelun pitäisi olla yksi kokonaisuus	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Vähentäisin harjoittelumääriä	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Työn ja opiskelun yhteensovittaminen haasteellista. Voisiko opetusharjoittelua lyhentää? Eli henkilökohtaistaa enemmän	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Havainnoiteja vähemmän	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Voisiko ammatissa toimivilla opettajilla olla eri määrä havainnoiteja/harjoituksia?	Havainnointien määrä Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Opiskelun merkityksellisyys Motivaatio
Ohjaava opettaja ei ainakaan pienemmäksi	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Havainnointikertojen vähentäminen muutamalla	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Erilaisia tapoja purkaa harjoittelujaksoja eli ei välttämättä kaikkea tekstiä vaan aina paperille	Reflektointitapa	Opiskelun merkityksellisyys Motivaatio
Olen käynyt harjoittelemassa useammassa kuin yhdessä paikassa laajentaa näkemystä	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Lähipäivällä voisi olla myös opetus-harjoittelu	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Havainnointeja vähän vähemmäksi	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
Opetusharjoituksissakin enemmän korostus monipuolisuuteen kuin määrään	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaavan opettajan rooli tärkeä säilyttää	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen
Vähemmän jo opettajana toimiville	Opettajana toimivan turhautuminen harjoitteluun	Motivaatio
Opetustuntien suunnitteluharjoitusta enemmän	Suunnittelun tärkeys	Ammattitaidon kehittyminen
Ei niin paljon kirjallista tuotosta	Reflektointitapa	Opiskelun merkityksellisyys
Yksi havainnointi/oppilaitostyyppi	Harjoittelu tavoitteellisempaa	Motivaatio Opiskelun merkityksellisyys
Ohjaava antaisi palautetta, mutta ei joutuisi raportoimaan. Ohjaava kävisi useammin katsomassa kääntykö opetus palautteen suuntaan	Ohjaavan opettajan tuki Reflektointitapa	Kannustaminen Opiskelun merkityksellisyys Motivaatio
Vähentäisin havainnointeja	Havainnointien määrä	Opiskelun merkityksellisyys
On hyvä että ohjaaja on muulta alalta kuin itse	Ohjaavan opettajan tuki	Kannustaminen